

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

آیاتِ شریفہ کا مجموعہ

آیاتِ شریفہ

پروفیسر ڈاکٹر نسیم امجد

گروہ پبلسٹیو، لاہور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضیلت سوره های قرآن : برگرفته از تفسیر نمونه

نویسنده:

ناصر مکارم شیرازی

ناشر چاپی:

علی بن ابی طالب (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۰	فضیلت سوره‌های قرآن : برگرفته از تفسیر نمونه
۱۰	مشخصات کتاب
۱۰	اشاره
۲۰	مقدمه:
۲۲	سوره فاتحه (حمد)
۲۸	سوره بقره
۳۳	سوره آل عمران
۳۴	سوره نساء
۳۵	سوره مائده
۳۷	سوره انعام
۳۹	سوره اعراف
۴۱	سوره انفال
۴۳	سوره توبه
۴۵	سوره یونس
۴۶	سوره هود
۴۸	سوره یوسف
۵۰	سوره رعد
۵۱	سوره ابراهیم و حجر
۵۲	سوره نحل
۵۳	سوره اسراء
۵۵	سوره كهف
۵۷	سوره مریم

۵۹	سوره طه
۶۱	سوره انبیا
۶۳	سوره حج
۶۵	سوره مؤمنون
۶۷	سوره نور
۶۹	سوره فرقان
۷۱	سوره شعراء
۷۳	سوره نمل
۷۵	سوره قصص
۷۷	سوره عنکبوت
۷۹	سوره روم
۸۰	سوره لقمان
۸۲	سوره سجده
۸۴	سوره احزاب
۸۵	سوره سبأ
۸۷	سوره فاطر
۸۹	سوره یس
۹۲	سوره صافات
۹۴	سوره ص
۹۶	سوره زمر
۹۸	سوره غافر
۱۰۱	سوره فصلت
۱۰۳	سوره شوری
۱۰۴	سوره زخرف

۱۰۵	سوره دخان
۱۰۶	سوره جائیه
۱۰۷	سوره احقاف
۱۰۹	سوره محمد
۱۱۱	سوره فتح
۱۱۳	سوره حجرات
۱۱۵	سوره ق
۱۱۷	سوره ذاریات
۱۱۸	سوره طور
۱۱۹	سوره نجم
۱۲۰	سوره قمر
۱۲۱	سوره رحمان
۱۲۳	سوره واقعه
۱۲۶	سوره حدید
۱۲۸	سوره مجادله
۱۲۹	سوره حشر
۱۳۱	سوره ممتحنه
۱۳۲	سوره صف
۱۳۳	سوره جمعه
۱۳۵	سوره منافقون
۱۳۶	سوره تغابن
۱۳۷	سوره طلاق
۱۳۸	سوره تحریم
۱۳۹	سوره ملک

۱۴۰	سوره قلم
۱۴۱	سوره حاقّه
۱۴۲	سوره معارج
۱۴۴	سوره نوح
۱۴۶	سوره جن
۱۴۷	سوره مزمل
۱۴۸	سوره مدّثر
۱۴۹	سوره قیامت
۱۵۱	سوره انسان
۱۵۲	سوره مرسلات
۱۵۴	سوره نبأ
۱۵۵	سوره نازعات
۱۵۶	سوره عبس
۱۵۷	سوره تکویر
۱۵۹	سوره انفطار
۱۶۰	سوره مطفّفين
۱۶۱	سوره انشقاق
۱۶۲	سوره بروج
۱۶۳	سوره طارق
۱۶۴	سوره اعلی
۱۶۶	سوره غاشیه
۱۶۷	سوره فجر
۱۶۹	سوره بلد
۱۷۰	سوره شمس

۱۷۱	سوره لیل
۱۷۲	سوره ضحی
۱۷۴	سوره شرح
۱۷۵	سوره تین
۱۷۶	سوره علق
۱۷۷	سوره قدر
۱۷۸	سوره بینه
۱۷۹	سوره زلزله
۱۸۰	سوره عادیات
۱۸۱	سوره قارعه
۱۸۲	سوره تکاثر
۱۸۳	سوره عصر
۱۸۴	سوره همزه
۱۸۵	سوره فیل
۱۸۶	سوره قریش
۱۸۷	سوره ماعون
۱۸۸	سوره کوثر
۱۸۹	سوره کافرون
۱۹۱	سوره نصر
۱۹۲	سوره تبت
۱۹۳	سوره اخلاص
۱۹۶	سوره فلق
۱۹۷	سوره ناس
۱۹۸	درباره مرکز

فضیلت سوره‌های قرآن : برگرفته از تفسیر نمونه

مشخصات کتاب

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۵۶۷۲۰

عنوان و نام پدید آور : فضیلت سوره‌های قرآن : برگرفته از تفسیر نمونه/مکارم شیرازی ؛ مهدی دربانی

مشخصات نشر : قم: امام علی بن ابی طالب، ۱۳۸۹

مشخصات ظاهری : ۱۸۶ ص.

ص: ۱

اشاره

ص: ۱۱

مقدمه:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پشیمانی از گذشته، اضطراب از امروز و نگرانی از آینده، دلمشغولی بسیاری از مردمان است؛ غافل از وجود آنچه در کنار ما و برای آرامش ماست.

کتابی که دستورهای فوق‌العاده آن هر صاحب علم و تجربه و هنری را به حیرت می‌آورد و نتیجه عمل به آن، حل مشکلات و بهترین راه برای یک زندگی کامل و نمونه است.

در روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه هدی علیهم السلام به گوشه‌ای از برکات آن کتاب عظیم ذیل عنوان فضیلت تلاوت سوره‌های قرآن اشاره شده که دستیابی به این فضایل آرزوی هر انسانی است. و قطعاً بدون تأمل در معانی و عمل به دستورهای آن میسر نمی‌شود.

کتاب حاضر در پی استقبال مؤمنین و برای دسترسی آسان به روایات مزبور، از مجموعه ارزشمند تفسیر نمونه اثر حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی - دام ظلّه - با کمترین دخل و تصرف تهیه شده است؛ تفسیری که مرجع اهل فن و عموم جامعه اسلامی

ص: ۱۲

و حتّی دین پژوهان غیر مسلمان است.

گفتنی است که این روایات با دقّت و بررسی کامل معظّم له انتخاب و در تفسیر نمونه آمده است.

امیدوارم این اثر مورد رضایت مولا و صاحب الامر حضرت حجّت بن الحسن المهدی (روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفدا)

قرار گیرد. إن شاء الله تعالی

مهدی دربانی

حوزه علمیه قم

اردیبهشت ماه ۱۳۸۹

ص: ۱۳

سوره فاتحه (حمد)

ویژگی‌های سوره فاتحه (حمد):

این سوره در میان سوره‌های قرآن درخشش فوق‌العاده‌ای دارد که از مزایای زیر سرچشمه می‌گیرد:

۱. آهنگ این سوره

این سوره اساساً با سوره‌های دیگر قرآن از نظر لحن و آهنگ تفاوت روشنی دارد، زیرا سوره‌های دیگر همه سخن خداست، اما این سوره از زبان بندگان است. به تعبیری دیگر، در این سوره خداوند طرز مناجات و سخن گفتن با او را به بندگانش آموخته است. این سوره با حمد و ستایش پروردگار آغاز می‌شود و با ابراز ایمان به مبدأ و معاد (خداشناسی و ایمان به رستاخیز) ادامه می‌یابد و با تقاضاها و نیازهای بندگان انجام می‌گیرد.

انسان آگاه و بیدار دل هنگامی که این سوره را می‌خواند احساس

ص: ۱۴

می‌کند بر بال و پر فرشتگان قرار گرفته، به آسمان صعود می‌کند و در عالم روحانیت و معنویت، لحظه‌به‌لحظه به خدا نزدیک‌تر می‌شود.

این نکته بسیار جالب است که اسلام برخلاف بسیاری از مذاهب ساختگی یا تحریف‌شده که میان «خدا» و «خلق» واسطه‌ها قائل می‌شوند به مردم دستور می‌دهد بدون هیچ واسطه با خدایشان ارتباط برقرار کنند.

این سوره تبلوری است از همین ارتباط نزدیک و بی‌واسطه خدا با انسان و مخلوق با خالق؛ در اینجا تنها او را می‌بیند، با او سخن می‌گوید، پیام او را با گوش جان می‌شنود، حتی هیچ پیامبر مرسل و فرشته مقربّی در این میان واسطه نیست و عجب اینکه این پیوند و ارتباط مستقیم خلق با خالق، آغازگر قرآن مجید است.

۲. سوره حمد اساس قرآن است

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«الْحَمْدُ أُمَّ الْقُرْآنِ»

«و این هنگامی بود که جابر بن عبدالله انصاری خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله رسید، حضرت به او فرمود:

«إِلَّا أَعْلَمُكَ أَفْضَلَ سُورَةٍ أَنْزَلَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ؟ قَالَ لَهُ جَابِرٌ بَلَى يَا أَبَى أَنْتَ وَآمَى يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِيهَا فَعَلَّمَهُ الْحَمْدَ أُمَّ الْكِتَابِ»

؛ آیا برترین سوره‌ای را که خدا در کتابش نازل کرده به تو تعلیم کنم؟ جابر عرض کرد: آری، پدر و مادرم به فدایت باد! به من تعلیم کن.

پیامبر صلی الله علیه و آله سوره حمد را که «امّ‌الکتاب» است به او آموخت، سپس

ص: ۱۵

افزود: «این سوره شفای هر دردی است مگر مرگ». (۱)

و نیز از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِي التَّوْرَةِ وَلَا فِي الزَّبُورِ وَلَا فِي الْقُرْآنِ مِثْلَهَا هِيَ أُمُّ الْكِتَابِ

؛ قسم به آن که جان من به دست اوست خداوند، نه در تورات و نه در انجیل و نه در زبور و نه حتی در قرآن، مثل این سوره را

نازل نکرده و این ام‌الکتاب است». (۲)

دلیل این سخن با تأمل در محتوای این سوره روشن می‌شود، چرا که این سوره در حقیقت فهرستی است از مجموع محتوای قرآن.

بخشی از آن توحید و شناخت صفات خداست.

بخشی در زمینه معاد سخن می‌گوید.

و بخشی از هدایت و ضلالت که خط فاصل مؤمنان و کافران است سخن می‌گوید.

و نیز در آن اشاره‌ای است به حاکمیت مطلق پروردگار و مقام ربوبیت و نعمت‌های بی‌پایانش که به دو بخش عمومی و خصوصی

(رحماتیت و رحیمیت) تقسیم می‌شود.

همچنین به مسأله عبادت و بندگی و اختصاص آن به ذات پاک او اشاره شده است.

در حقیقت هم بیانگر توحید ذات است، هم توحید صفات، هم توحید افعال و هم توحید عبادت. به دیگر بیان این سوره مراحل

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره حمد

۲- همان

ص: ۱۶

سه گانه ایمان: اعتقاد به قلب، اقرار به زبان، عمل به ارکان را در بر دارد و می‌دانیم که «ام» به معنی اساس و ریشه است، بدین علت ابن عباس مفسر معروف می‌گوید: «إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسًا... وَأَسَاسُ الْقُرْآنِ الْفَاتِحَةُ؛ هر چیزی اساس و شالوده‌ای دارد ... و اساس و زیربنای قرآن، سوره حمد است.» (۱)

بر این اساس در فضیلت این سوره از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل روایت شده است که فرمود:

«إِذَا مُسِلِمٌ قَرَأَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَأَنَّمَا قَرَأَ ثُلْثِي الْقُرْآنِ وَاعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَأَنَّمَا تَصَدَّقَ عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ

؛ هر مسلمانی سوره حمد را بخواند، پاداش او به اندازه کسی است که دو سوم قرآن را خوانده باشد.»

طبق نقل دیگر: «هر مسلمانی سوره حمد را بخواند، پاداش او پاداش کسی است که همه قرآن را خوانده باشد و گویی برای هر یک از مردان و زنان مؤمن هدیه‌ای فرستاده است.» (۲)

تعبیر به دو سوم قرآن شاید برای آن است که بخشی از قرآن توجه به خدا، بخشی توجه به رستاخیز و بخش دیگر احکام و دستورهاست که بخش اول و دوم در سوره «حمد» آمده.

و تعبیر به همه قرآن برای آن است که تمام قرآن را از یک نظر در ایمان و عمل می‌توان خلاصه کرد که این هر دو در سوره «حمد» جمع است.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱، ص ۴۷، ذیل اسماء سوره حمد

۲- مجمع‌البیان، آغاز سوره حمد

ص: ۱۷

۳. سوره حمد افتخار بزرگ پیامبر صلی الله علیه و آله

در آیات قرآن سوره «حمد» به عنوان یک موهبت بزرگ به پیامبر صلی الله علیه و آله معرفی شده و در برابر همه قرآن قرار گرفته

است، آنجا که می‌فرماید: «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ما به تو سوره حمد و قرآن عظیم دادیم». (۱)

قرآن با تمام عظمتش در اینجا در برابر سوره «حمد» قرار گرفته، نزول دوباره آن نیز به سبب اهمیت فوق‌العاده آن است.

همین مضمون در حدیثی از امیرمؤمنان علی علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمود:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَفْرَدَ الْإِمْتِنَانَ عَلَيَّ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَجَعَلَهَا بِإِزَاءِ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ وَإِنَّ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ أَشْرَفُ مَا فِي كُنُوزِ الْعَرْشِ

؛ خداوند بزرگ با دادن سوره حمد بر من منت نهاد و آن را در برابر قرآن عظیم قرار داد و سوره حمد با ارزش‌ترین ذخایر گنج‌های

عرش خداست». (۲)

۴. تأکید بر تلاوت این سوره

با توجه به بحث‌های بالا که تنها بیان گوشه‌ای از فضیلت سوره حمد بود، روشن می‌شود که چرا در احادیث در منابع شیعه و سنی

این همه تأکید بر تلاوت آن شده است. تلاوت آن به انسان روح و ایمان می‌بخشد، او را به خدا نزدیک می‌کند، صفای دل

۱- سوره حجر، آیه ۸۷

۲- تفسیر برهان، ج ۱، ص ۲۶

ص: ۱۸

و روحانیت می‌آفریند، اراده انسان را قوی و تلاش او را در راه خدا و خلق افزون می‌سازد و میان او و گناه و انحراف فاصله می‌افکند.

از این رو در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«رَنَّ إبليسُ أربعَ رَنَاتٍ أَوْلَهُنَّ يَوْمَ لُعِنَ وَحِينَ اهْبِطَ إِلَى الْأَرْضِ وَحِينَ بُعِثَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَى حِينِ فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ وَحِينَ أَنْزَلَتْ أُمُّ الْكِتَابِ

؛ شیطان چهار بار فریاد کشید و ناله سر داد، نخستین بار روزی بود که از درگاه خدا رانده شد، سپس هنگامی بود که از بهشت به زمین تنزل یافت، سومین بار هنگام بعثت محمد صلی الله علیه و آله بعد از فترت پیامبران و آخرین بار زمانی که سوره حمد نازل شد.» (۱)

ص: ۱۹

سوره بقره

در فضیلت تلاوت این سوره روایات پراهمیتی در منابع اسلامی نقل شده است، از جمله طبرسی در مجمع‌البیان از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کند که از آن حضرت پرسیدند:

«أَيُّ سُورَةِ الْقُرْآنِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْبَقْرَةُ، قِيلَ أَيُّ آيَةِ الْبَقْرَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ آيَةُ الْكُرْسِيِّ

؛ کدام یک از سوره‌های قرآن برتر است؟ فرمود: «سوره بقره»، عرض کردند:

کدام آیه از آیات سوره بقره افضل است؟ فرمود: «آیه‌الکرسی» (۱).

برتری این سوره ظاهراً به سبب جامعیت آن و افضل بودن آیه‌الکرسی به سبب محتوای توحیدی خاص آن است که در ادامه خواهد آمد.

و این منافات ندارد که برخی سوره‌های قرآن از جهات دیگری برتری داشته باشد، زیرا از دیدگاه‌های مختلف به آنها نظر شده است.

و نیز از امام علی بن الحسین علیهما السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چنین نقل

ص: ۲۰

شده است: «هر که چهار آیه از آغاز سوره بقره و آیه‌الکرسی و دو آیه بعد از آن و سه آیه از آخر آن را بخواند، هرگز در جان و مال خود ناخوشایندی نخواهد دید، شیطان به او نزدیک نمی‌شود، و قرآن را فراموش نخواهد کرد»^(۱).

در اینجا لازم می‌دانیم این حقیقت مهم را تکرار کنیم که ثواب‌ها و فضیلت‌ها و پاداش‌های مهمی که برای تلاوت قرآن، یا سوره‌ها و آیات خاصی نقل شده، هرگز مفهومی این نیست که انسان آنها را به صورت اوراد بخواند و تنها به گردش زبان قناعت کند، بلکه خواندن قرآن برای فهمیدن و آن برای اندیشیدن و سپس عمل کردن است.

اتفاقاً هر فضیلتی درباره سوره یا آیه‌ای ذکر شده تناسب بسیار زیادی با محتوای آن سوره یا آیه دارد، مانند روایاتی که در فضیلت سوره نور وارد شده است.

همچنین آیاتی از سوره بقره که در بالا اشاره شد و اتفاقاً همه در زمینه توحید، ایمان به غیب و خداشناسی و پرهیز از وسوسه‌های شیطانی است. اگر کسی بخواند و محتوای آن را در عمق جان‌ش جای دهد، مسلماً آن فضایل را خواهد داشت.

درست است که خواندن قرآن به هر حال ثواب دارد، ولی ثواب اصلی و اساس و آثار سازنده هنگامی خواهد بود که مقدمه‌ای برای اندیشه و عمل باشد.

۱- کافی، ج ۲، ص ۶۲۱، ح ۵

ص: ۲۱

فضیلت تلاوت آیه‌الکرسی:

در اهمّیت و فضیلت این آیه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند که از ابّی بن کعب پرسید: برترین آیه کتاب الله کدام است؟ عرض کرد:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ پیامبر صلی الله علیه و آله دست بر سینه او زد و فرمود:

دانش بر تو گوارا باد! سوگند به کسی که جان محمّد در دست اوست این آیه زبان و دلب دارد که در پایه عرش الهی تسبیح و تقدیس خدا می‌گوید. (۱)

در حدیث دیگری از علی علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«سَيِّدُ الْقُرْآنِ الْبَقْرَةُ وَسَيِّدُ الْبَقْرَةِ آيَةُ الْكُرْسِيِّ. يَا عَلِيُّ، إِنَّ فِيهَا لَخَمْسِينَ كَلِمَةً فِي كُلِّ كَلِمَةٍ خَمْسُونَ بَرَكَةً

؛ برگزیده قرآن سوره بقره و برگزیده بقره آیه‌الکرسی است. در آن پنجاه کلمه است و در هر کلمه پنجاه برکت». (۲)

و در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام آمده است: «هر که آیه‌الکرسی را یک بار بخواند، خداوند هزار امر ناخوشایند از امور ناخوشایند دنیا و هزار امر ناخوشایند از امور ناخوشایند آخرت را از او برطرف می‌سازد که آسان‌ترین ناخوشایند دنیا فقر و آسان‌ترین ناخوشایند آخرت عذاب قبر است». (۳)

روایات در فضیلت این آیه شریفه بسیار است و در کتاب‌های

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث

۲- همان

۳- مجمع‌البیان، ج ۱، ص ۳۶۰

ص: ۲۲

شیعه و اهل سنت آمده. (۱)

این بحث را با دو حدیث دیگر از رسول خدا صلی الله علیه و آله پایان می‌دهیم.
فرمود:

«اعطيت آية الكرسي من كنت تحت العرش ولم يؤت بها نبى كان قبلى

؛ آیه‌الکرسی از گنج زیر عرش الهی به من داده شده است و به هیچ پیامبری پیش از من داده نشده.» (۲)

در حدیث دیگری آمده است که دو برادر به حضور پیامبر صلی الله علیه و آله رسیدند و عرض کردند: برای تجارت به شام می‌رویم، به ما بیاموز چه بگوییم (تا از شر اشرار مصون بمانیم)؟

فرمود: هرگاه به منزلگاهی رسیدید و نماز عشا را خواندید، چون یکی از شما در بستر قرار گیرد تسبیح فاطمه زهرا علیها السلام بگوید و سپس آیه‌الکرسی بخواند،

«فإنه محفوظ من كل شيء حتى يصبح

؛ به یقین او از همه چیز تا صبح در امان خواهد بود.»

در ذیل این حدیث آمده است که در یکی از منزلگاه‌ها سارقان قصد هجوم به آنها را داشتند امّا هر چه تلاش کردند موفق نشدند. (۳)

به یقین این همه اهمّیت که به آیه‌الکرسی داده شده به سبب محتوای مهم و برجسته آن است.

اهمّیت آیه‌الکرسی:

اهمّیت فوق‌العاده آیه‌الکرسی از آن روست که مجموعه‌ای از

۱- رک: بحارالانوار، ج ۸۹، ص ۲۶۲ (فضائل سوره‌ی ذکر فیها البقره و آیه‌الکرسی)

۲- تفسیربرهان، ج ۱، ص ۲۴۵

۳- بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۴۶

ص: ۲۳

معارف اسلامی و صفات خداوند اعم از صفات ذات و فعل، خصوصاً مسأله توحید در ابعاد مختلف را در بر گرفته است. این اوصاف که دوازده بخش است، هریک می‌تواند ناظر به یکی از مسائل تربیتی انسان باشد. به گفته ابوالفتوح رازی هر یک از این صفات یکی از مذاهب باطله را نفی می‌کند (و به این ترتیب دوازده تفکر باطل و نادرست با آن اصلاح می‌شود).^(۱)

۱- شیخ ابوالفتوح رازی، رُوحِ الْجِنَانِ وَ رُوحِ الْجَنَانِ، ج ۲، ص ۳۲۷

ص: ۲۴

سوره آل عمران

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ آلِ عِمْرَانَ اعْطِيَ بِكُلِّ آيَةٍ مِنْهَا أَمَانًا عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ

؛ هر که سوره آل عمران را بخواند به تعداد آیات آن، امانی بر پل دوزخ به او می‌دهند» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم:

«مَنْ قَرَأَ الْبَقْرَةَ وَآلَ عِمْرَانَ جَاءَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُظَلَّانِهِ عَلَى رَأْسِهِ مِثْلَ الْغَمَامَتَيْنِ

؛ هر که سوره‌های بقره و آل عمران را بخواند، روز قیامت همچون دو ابر بر سرش سایه می‌افکنند» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱، ص ۴۰۵

۲- نورالثقلین، ج ۱، ص ۳۰۹

ص: ۲۵

سوره نساء

پیامبر صلی الله علیه و آله در روایتی فرمود: «هر که سوره نساء را بخواند گویا به اندازه هر مسلمانی که طبق مفاد این سوره ارث می‌برد، در راه خدا انفاق کرده است و نیز پاداش کسی را که برده‌ای آزاد کرده به او می‌دهند» (۱).

بدیهی است در این روایت و در تمام روایات مشابه آن منظور تنها خواندن آیات نیست، بلکه خواندن مقدمه‌ای است برای فهم و درک و آن نیز به نوبه خود مقدمه‌ای است برای مجسم ساختن آن در زندگی فردی و اجتماعی. مسلماً اگر مسلمانان از مفاد آیات این سوره در زندگی خود الهام بگیرند، همه این پاداش‌ها را علاوه بر نتایج دنیوی آن خواهند داشت.

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره نساء

ص: ۲۶

سوره مائده

۱. ابی بن کعب از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده است که حضرت فرمود: «هر کس سوره مائده را قرائت کند، به تعداد هر یهودی و نصرانی که در دنیا نفس می کشد ده حسنه به او عطا می کند و ده سیئه از او محو می نماید و ده درجه بر مقام او می افزاید».(۱)
۲. از علی علیه السلام روایت شده که فرمود: «پیش از نزول سوره مائده برخی آیات قرآن برخی دیگر را نسخ می کرد ... آخرین سوره‌ای که بر او نازل شده مائده است که آیات قبل خود را نسخ کرد، ولی آیات خودش به هیچ وجه منسوخ نشد».
- این سوره هنگامی بر آن حضرت نازل شد که سوار بر مرکب خود به نام «شهباء» بود ... چون حالت وحی از او برطرف شد، سوره مائده را بر ما قرائت فرمود».(۲)
۳. امام باقر علیه السلام فرمود: «هر کس هر روز پنجشنبه سوره مائده را قرائت کند ایمانش به ظلم و شرک آلوده نخواهد شد».(۳)

۱- مجمع البیان، ج ۳، ص ۱۵۰

۲- همان

۳- همان

ص: ۲۷

می‌دانیم که قرآن برای فهمیدن و عمل کردن است و بدون عمل سودی نخواهد بخشید.

ص: ۲۸

سوره انعام

در فضیلت تلاوت این سوره روایات بسیاری رسیده است.

۱. ابی بن کعب از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت می‌کند که حضرت فرمود:

«سوره انعام یکباره بر من نازل شد، هفتاد هزار فرشته آن را بدرقه می‌کردند، در حالی که تسبیح و حمد خداوند بر زبانشان جاری

بود. هر که آن را قرائت کند آن هفتاد هزار فرشته به عدد هر آیه‌ای از این سوره هر روز و شب بر او درود می‌فرستند».^(۱)

۲. جابر بن عبدالله انصاری از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت می‌کند: هر که سه آیه اول سوره انعام را تا **وَيَعْلَمُ مَا تُكْسِبُونَ**

تلاوت کند، خداوند چهل هزار فرشته را موکل می‌سازد که ثواب عبادتی همچون عبادت آنها را تا روز قیامت برای او بنویسند».^(۲)

۳. ابوبصیر از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که حضرت فرمود:

سوره انعام یکباره نازل شده، هفتاد هزار فرشته آن را بدرقه و احترام و تعظیم می‌کردند، چرا که در هفتاد موضع آن نام خدا آمده

۱- مجمع‌البیان، ج ۴، ص ۵، آغاز سوره انعام

۲- همان

ص: ۲۹

است. اگر مردم فضیلتی را که در قرائت آن است می‌دانستند، هرگز آن را ترک نمی‌گفتند. سپس افزود: کسی که حاجتی نزد خداوند داشته باشد و بخواهد به اجابت برسد، چهار رکعت نماز بخواند با سوره حمد و انعام و پس از نماز بگوید:

یا کریم، یا کریم، یا عظیم، یا عظیم، یا عظیم، یا عظیم، یا عظیم، یا سَمِیعَ الدُّعَاءِ، یا مَنْ لَا تُغَيِّرُهُ الْأَيَّامُ وَاللَّيَالِی، صَبَلَّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْ ضَعْفَى وَفَقْرَى وَفَاقَتَى وَمَسْكَنتِ فَإِنَّكَ أَعْلَمُ بِهَا مِنِّی وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِحَاجَتِی، یا مَنْ رَحِمَ الشَّیْخَ یَعْقُوبَ حَیْنَ رَدَّ عَلَیْهِ یُسُوفَ قُرَّةَ عَیْنِهِ، یا مَنْ رَحِمَ أُیُوبَ بَعْدَ طُولِ بَلَاءِهِ، یا مَنْ رَحِمَ مُحَمَّدًا وَ مِنْ الْیَتِیمِ آوَاهُ وَنَصَرَہُ عَلَی جَبَابِرَةِ قُرَیْشٍ وَطَوَاعِیْتِهَا وَأَمَكَّنَهُ مِنْهُمْ، یا مُغِیْثُ، یا مُغِیْثُ، یا مُغِیْثُ

این را مرتباً تکرار می‌کنی، به کسی که جان من در اختیار اوست سوگند اگر خدا را این چنین بخوانی، سپس هر حاجتی داری از خدا بخواهی، خداوند همه آنها را به تو خواهد داد» (۱).

ص: ۳۰

سوره اعراف

در تفسیر عیاشی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: «هر که سوره اعراف را در هر ماه بخواند در روز قیامت از کسانی خواهد بود که نه ترسی بر آنهاست و نه غمی دارند» (مِنَ الَّذِينَ لَأَخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ .
 «و اگر در هر جمعه بخواند، روز قیامت از کسانی است که بی حساب به بهشت می رود».
 و نیز فرمود: «در این سوره آیات محکمه‌ای است، تلاوت و قیام به آنها را فراموش نکنید، زیرا اینها روز رستاخیز در پیشگاه خدا برای کسانی که آنها را خوانده‌اند گواهی می دهند» (۱).
 از روایت بالا به خوبی استفاده می شود روایاتی که درباره فضیلت سوره‌ها آمده است به این معنی نیست که تنها قرائت این سوره‌ها دارای آن همه نتایج بزرگ است، بلکه آنچه به این خواندن ارزش نهایی می بخشد همان ایمان به مفاد آنها و سپس عمل کردن بر طبق آن است. از این رو در ادامه روایت می خوانیم:
 قرائت‌ها

ص: ۳۱

وَتِلَاوَتُهَا وَالْقِيَامُ بِهَا.

و نیز در همان روایت می‌خوانیم کسی که این سوره را بخواند، روز قیامت مصداق الَّذِينَ لَأَخَوْفُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ است و این در حقیقت اشاره لطیفی به آیه ۳۵ همین سوره است که می‌فرماید:

فَمَنْ آتَقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ أَنَانِ كَمَا تَقْوَا بِشَيْءٍ سَأَلْتُمْ وَ (خویش و جامعه را) اصلاح کنند، نه ترسی خواهند داشت و نه غمی.

چنانکه ملاحظه می‌کنید این مقام مخصوص کسانی است که تقوا داشته باشند و در مسیر اصلاح گام بردارند. به علاوه اصولاً قرآن کتاب «عقیده» و «عمل» است و قرائت و تلاوت مقدمه‌ای بر این موضوع محسوب می‌شود. راغب در مفردات در ذیل ماده «تلاوت» می‌گوید: مراد از يَتْلُوْنَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ (۱) این است که با علم و عمل از آیات قرآن پیروی می‌کنند.

یعنی «تلاوت» مفهومی بالاتر از «قرائت» دارد و با نوعی تدبیر و تفکر و عمل همراه است.

ص: ۳۲

سوره انفال

در روایات فضیلت بسیاری برای تلاوت این سوره ذکر شده، مانند روایتی که امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ الْأَنْفَالَ وَبَرَأَتْهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ لَمْ يَدْخُلْهُ نِفَاقٌ أَبَدًا وَكَانَ مِنْ شِيعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَقًّا وَيَأْكُلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ مَوَائِدِ الْجَنَّةِ مَعَهُمْ حَتَّى يَفْرَغَ النَّاسُ مِنَ الْحِسَابِ

؛ هر که سوره‌های انفال و براءت را در هر ماه بخواند، هرگز روح نفاق در وجودش وارد نخواهد شد و از پیروان حقیقی امیرمؤمنان علی علیه السلام خواهد بود و روز رستاخیز از مائده‌های بهشتی همراه آنها بهره می‌گیرد، تا مردم از حساب خویش فارغ شوند». (۱)

چنانکه سابقاً هم اشاره شد، فضایل سوره‌های قرآن و پاداش‌های بزرگی که به تلاوت‌کنندگان وعده داده شده، تنها در پرتو خواندن الفاظ آن به دست نمی‌آید، بلکه خواندن مقدمه‌ای است برای اندیشه و آن وسیله‌ای است برای فهم که مقدمه‌ای است برای عمل.

و چون در سوره‌های انفال و براءت صفات منافقان و همچنین

۱- مجمع‌البیان، ج ۴، ص ۵۱۶، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۳۳

مؤمنان راستین تشریح شده، کسانی که آن را بخوانند و در زندگی خود مجسم کنند هیچ گاه گرفتار روح نفاق نخواهند شد. و نیز از آنجا که در این سوره‌ها به صفات مجاهدان راستین و گوشه‌ای از فداکاری‌های سرور مجاهدان علی علیه السلام اشاره شده، کسانی که محتویات این دو سوره را درک و اجرا کنند از شیعیان راستین آن حضرت خواهند بود.

ص: ۳۴

سوره توبه

در روایات اسلامی اهمّیت خاصی به تلاوت این سوره و سوره انفال داده شده است، از جمله در روایتی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ بَرَاءَةً وَالْأَنْفَالَ فِي كُلِّ شَهْرٍ لَمْ يَدْخُلْهُ نِفَاقٌ أَبَدًا وَكَانَ مِنْ شِيعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا

؛ کسی که سوره‌های براءت و انفال را در هر ماه بخواند روح نفاق در او داخل نمی‌شود و از پیروان راستین علی علیه السلام خواهد

بود» (۱).

اینکه در روایات بر خواندن سوره‌های قرآن تأکید شده، در حقیقت اشاره به محتوای سوره و اثر سازنده آن در تربیت فرد و اجتماع است که آن‌هم بدون فهم معنی و آمادگی برای عمل ممکن نیست.

در سوره‌های براءت و انفال، صفوف مؤمنان راستین و منافقان و خطوط اصلی زندگی هر یک به روشنی بیان شده و برای کسانی که مرد عمل هستند نه سخن، راه را کاملاً روشن ساخته است.

بنابراین تلاوت آنها به ضمیمه فهم محتوا و مجسم کردن آن در

ص: ۳۵

زندگی، این اثر فوق‌العاده را دارد و آنها که به قرآن و آیات نورانش همانند یک افسون می‌نگرند در حقیقت از روح این کتاب تربیتی و انسان‌ساز بیگانه‌اند.

اهمیت نکات مختلفی که در این سوره به آن اشاره شده تا آن پایه است که پیامبر صلی الله علیه و آله در حدیثی فرمود: «سوره‌های براءت و توحید با هفتاد هزار صف از صفوف ملائکه بر من نازل شد و هر کدام اهمیت این دو سوره را سفارش می‌کردند».^(۱)

۱- مجمع‌البیان، ج ۵، ص ۱، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۳۶

سوره یونس

در روایتی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ يُونُسَ فِي كُلِّ شَهْرَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ لَمْ يَخَفْ عَلَيْهِ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ

؛ کسی که سوره یونس را در هر دو یا سه ماه بخواند، بیم آن نمی‌رود که از جاهلان و بی‌خبران باشد و روز قیامت از مقربان خواهد بود» (۱).

این بدان است که آیات هشداردهنده و بیدارکننده در این سوره فراوان است و اگر با دقت و تأمل خوانده شود، تاریکی جهل را از روح آدمی برطرف می‌سازد و اثر آن دست‌کم چند ماه در وجود او خواهد ماند و هرگاه علاوه بر درک و فهم محتوای سوره، به آن نیز عمل کند، به یقین روز رستاخیز در زمره مقربان قرار خواهد گرفت.

۱- تفسیر نورالثقلین، ج ۲، ص ۲۹۰

ص: ۳۷

سوره هود

درباره فضیلت این سوره در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ هَذِهِ السُّورَةَ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ وَالْثَّوَابِ بِعِدَدِ مَنْ صَدَّقَ هُودًا وَالْأَنْبِيَاءَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَمَنْ كَذَّبَ بِهِمْ وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي دَرَجَةِ الشُّهَدَاءِ وَحُسِبَ حِسَاباً يَسِيراً

؛ کسی که این سوره را بخواند، پاداش و ثوابی به تعداد کسانی که به هود و سایر پیامبران ایمان آوردند و کسانی که آنها را

تکذیب کردند خواهد داشت و روز قیامت در مقام شهدا قرار می‌گیرد و حساب آسانی خواهد داشت» (۱).

روشن است که تنها تلاوت خشک و خالی این اثر را ندارد، بلکه تلاوت همراه با اندیشه و سپس عمل است که انسان را به مؤمنان

پیشین نزدیک و از منکران پیامبران دور می‌سازد و بدین‌رو به تعداد هر یک از آنها پاداشی خواهد داشت و چون با شهیدان

امت‌های گذشته هم هدف خواهد بود، جای تعجب نیست که در درجه آنان قرار گیرد و حسابی ساده و آسان داشته باشد.

از امام باقر علیه السلام روایت شده است که فرمود: «کسی که سوره هود

ص: ۳۸

را در هر جمعه قرائت کند، خداوند او را روز قیامت در زمره پیامبران مبعوث خواهد کرد و خطاهایی که مرتکب شده، روز قیامت برشمرده نمی‌شود»^(۱).

و نیز از امام صادق علیه السلام در روایتی فرمود: «کسی که این سوره را بنویسد و با خود داشته باشد، خداوند نیروی فوق‌العاده‌ای به او خواهد داد و کسی که آن را به همراه داشته باشد و با دشمن بجنگد، بر او پیروز و غالب می‌شود، تا آنجا که هر کس او را ببیند از او می‌ترسد»^(۲).

گرچه افراد ظاهربین و راحت‌طلب از این احادیث چنین برداشت می‌کنند که فقط همراه بودن خطّ و نقش قرآن با انسان برای رسیدن به این هدف‌ها بس است، ولی روشن است که منظور آن است که همچون یک دستورالعمل و برنامه زندگی همراه داشته باشد، پیوسته این برنامه را بخواند و اجرا کند در این صورت آن همه آثار را خواهد داشت، چه اینکه در این سوره دستور استقامت، مبارزه با فساد، همبستگی در راه هدف، و بخشی از تجربیات و تاریخ اقوام پیشین که هر کدام از آنها یک درس پیروزی بر دشمن است وجود دارد.

۱- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۴۱۰، ح ۹۱۷۱۶

۲- تفسیر برهان، ج ۲، ص ۲۰۶

ص: ۳۹

سوره یوسف

در روایات اسلامی برای تلاوت این سوره فضایل مختلفی ذکر شده است، از جمله در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ يُوسُفَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَوْ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجَمَالَهُ مِثْلُ جَمَالِ يُوسُفَ وَلَا يُصِيبُهُ فَرْعُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَكَانَ مِنْ خِيَارِ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

؛ هر کس سوره یوسف را در هر روز یا هر شب بخواند، خداوند او را روز رستاخیز برمی‌انگیزد در حالی که زیباییش همچون زیبایی یوسف است و روز قیامت هیچ‌گونه ناراحتی به او نمی‌رسد و از بندگان صالح خدا خواهد بود» (۱).

باز تکرار می‌کنیم روایاتی که در بیان فضیلت سوره‌های قرآن آمده، به معنی خواندن سطحی بدون تفکر و عمل نیست، بلکه تلاوتی است مقدمه تفکر و تفکری است سرآغاز عمل. و با توجه به محتوای این سوره روشن است که اگر کسی برنامه زندگی خود را از آن بگیرد و در برابر طوفان‌های شدید شهوت، مال، جاه، مقام، خویشن‌داری کند، تا آنجا که سیاه‌چال زندان را توأم با پاکدامنی بر

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۴۰

قصر آلوده شاهان مقدّم دارد، چنین کسی زیبایی روح و جان او همانند زیبایی یوسف است و در قیامت که هر چیز پنهانی آشکار می‌شود، جمال خیره‌کننده‌ای پیدا خواهد کرد و در صف بندگان صالح خدا خواهد بود.

گفتنی است که در چند حدیث از تعلیم دادن این سوره به زنان نهی شده،^(۱) شاید به این علت که آیات مربوط به همسر عزیز مصر و زنان هوسباز مصری، با تمام عفت بیانی که در آن رعایت شده، برای برخی زنان ممکن است تحریک‌کننده باشد، ولی به‌عکس تأکید شده سوره نور که مشتمل بر آیات حجاب است به آنها تعلیم شود.

البته روی هم‌رفته اسناد این روایات چندان قابل اعتماد نیست.

به علاوه در برخی روایات عکس این مطلب دیده می‌شود و در آن، تشویق به تعلیم این سوره به خانواده‌ها شده است.^(۲) از این گذشته، دقت در آیات این سوره نشان می‌دهد که نه تنها هیچ نقطه منفی برای زنان در آن وجود ندارد، بلکه ماجرای زندگی آلوده همسر عزیز مصر درس عبرتی است برای کسانی که گرفتار وسوسه‌های شیطانی می‌شوند.

۱- بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۵۵

۲- مجمع‌البیان، آغاز سوره

ص: ۴۱

سوره رعد

در فضیلت این سوره همین بس که در حدیثی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمودند:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الرَّعْدِ أُعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ سَيِّئَةٍ مَضَى وَكُلُّ سَحَابٍ يَكُونُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِعَهْدِ اللَّهِ تَعَالَى

؛ هر کس سوره رعد را بخواند، به عدد هر قطعه ابری که در گذشته در آسمان بوده و یا در آینده خواهد بود، خداوند ده حسنه برای او می‌نویسد و روز قیامت از کسانی خواهد بود که به عهد الهی خود وفا کرده است».

(همانگونه که کراراً گفته‌ایم، این مقام والا از آن کسی است که آن را بخواند و در آیاتش بیندیشد و به آن عمل کند). (۱)

سوره ابراهیم و حجر

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ إِبْرَاهِيمَ وَالْحَجْرِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ عَبَدَ الْأَصْنَامَ وَبَعْدَ مَنْ لَمْ يَعْبُدْهَا

؛ کسی که سوره ابراهیم و حجر را بخواند، خداوند به تعداد هر یک از کسانی که بت می پرستیدند و آنها که بت نمی پرستیدند، ده حسنه به او می دهد» (۱).

همان گونه که بارها گفته‌ایم، پاداش‌هایی که درباره تلاوت سوره‌های قرآن وارد شده، پاداشی است در برابر خواندن توأم با اندیشه و سپس عمل.

و چون در سوره‌های ابراهیم و حجر بحث از توحید و شرک و شاخه‌ها و فروع آن به میان آمده، مسلماً توجه و عمل به محتوای آنها چنان فضیلتی را نیز در بر خواهد داشت، یعنی آدمی را به رنگ خود درمی آورد و شایسته چنان مقام و پاداشی می کند.

ص: ۴۳

سوره نحل

در برخی روایات از پیامبر صلی الله علیه و آله در فضیلت این سوره نقل شده که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا لَمْ يُحَاسِبْهُ اللَّهُ تَعَالَى بِالنِّعَمِ الَّتِي أَنْعَمَهَا عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا

؛ کسی که این سوره را بخواند خداوند او را در برابر نعمت‌هایی که در این جهان به او بخشیده محاسبه نخواهد کرد» (۱).
 روشن است تلاوت این آیات که بخش مهمی از نعمت‌های الهی را برشمرده، آن‌هم تلاوتی توأم با تفکر و سپس تصمیم‌گیری و عمل و گام نهادن در طریق شکرگزاری، سبب می‌شود که هر نعمتی را درست در هدفی که برای آن آفریده شده مصرف کنند و با چنین حالی دیگر چه محاسبه‌ای از او خواهند کشید، مگر نعمت را به‌جا مصرف ننموده است؟

ص: ۴۴

سوره اسراء

از پیامبر صلی الله علیه و آله و امام صادق علیه السلام برای کسی که این سوره را بخواند پاداش فراوانی نقل شده است، از جمله در روایتی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ الْجُمُعَةِ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُدْرِكَ الْقَائِمَ وَيَكُونَ مِنْ أَصْحَابِهِ

؛ کسی که سوره بنی اسرائیل را هر شب جمعه بخواند، از دنیا نخواهد رفت تا اینکه قائم را درک کند و از یارانش خواهد بود» (۱).
 بارها گفته‌ایم که پاداش‌ها و فضیلت‌هایی که برای سوره‌های قرآن بیان شده هرگز برای خواندن تنها نیست، بلکه خواندنی است که توأم با تفکر و اندیشه و سپس الهام گرفتن برای عمل بوده باشد.

مخصوصاً در یکی از روایات مربوط به فضیلت این سوره می‌خوانیم:

«فَرَّقَ قَلْبُهُ عِنْدَ ذِكْرِ الْوَالِدَيْنِ

؛ کسی که این سوره را بخواند و هنگامی که به توصیه‌های خداوند در مورد پدر و مادر در این سوره می‌رسد عواطف او تحریک شود و احساس محبت بیشتر نسبت به پدر و مادر کند» (۲). دارای چنان پاداشی است.

۱- بحارالانوار، ج ۸۶، ص ۳۱۰

۲- مصباح الكفعمی، ص ۴۴۱

ص: ۴۵

بنابراین الفاظ قرآن هرچند بی‌شک محترم و پرارزش است، ولی این الفاظ مقدمه‌ای است برای معانی و آن مقدمه‌ای است برای عمل.

به هر صورت مجموعه بحث‌های عقیدتی، اخلاقی و اجتماعی در این سوره نسخه کاملی را تشکیل می‌دهد برای ارتقا و تکامل بشر در زمینه‌های مختلف.

جالب اینکه این سوره با «تسبیح» خدا شروع می‌شود و با «حمد و تکبیر» او پایان می‌گیرد.

تسبیح نشانه‌ای است برای پاک‌سازی و پیراستن از هرگونه عیب و نقص.

حمد نشانه‌ای است برای آراستن به صفات فضیلت و تکبیر رمز پیشرفت و عظمت است.

ص: ۴۶

سوره کَهِف

در فضیلت این سوره روایات بسیاری نقل شده که اهمّیت فوق‌العاده محتوای آن را بیان می‌کند، از جمله:

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «آیا سوره‌ای را به شما معرّفی کنم که هفتاد هزار فرشته هنگام نزولش آن را بدرقه کردند و عظمتش آسمان و زمین را پر کرد؟»

یاران عرض کردند: آری.

فرمود: «آن سوره کَهِف است. هر کس آن را روز جمعه بخواند خداوند تا جمعه دیگر او را می‌آمرزد».

و طبق روایتی او را از گناه حفظ می‌کند ... و به او نوری می‌بخشد که به آسمان می‌تابد و از فتنه دَجّال محفوظ خواهد ماند. (۱)

۲. در حدیث دیگری پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «هر که ده آیه از اوّل سوره کَهِف را حفظ کند، «دَجّال» به او زیانی نمی‌رساند و کسی که آیات آخر سوره را حفظ کند، نور و روشنایی برای او در قیامت

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث.

ص: ۴۷

خواهد بود» (۱).

۳. از امام صادق علیه السلام روایت شده است: «کسی که در هر شب جمعه سوره کهف را بخواند شهید از دنیا می‌رود و با شهدا مبعوث می‌شود و روز قیامت در صف شهدا قرار می‌گیرد» (۲).

بارها گفته‌ایم که عظمت سوره‌های قرآن، آثار معنوی و برکات اخلاقی که به سبب محتوای آن، یعنی ایمان و عمل به آن است. و چون یکی از مهم‌ترین بخش‌های این سوره داستان قیام جمعی از جوانان با شخصیت بر ضد طاغوت و دجال زمان خود بود، قیامی که جانشان را به خطر افکند و تا سرحد مرگ پیش رفتند، اما خدا آنها را حفظ کرد. توجه به این واقعیت می‌تواند نور ایمان را در دل‌های آماده شعله‌ور سازد و او را در برابر گناهان و وسوسه دجالان و حل شدن در محیط فاسد حفظ کند. اوصاف تکان‌دهنده‌ای که از مجازات‌های دوزخ در آیات این سوره به چشم می‌خورد و نیز سرنوشت شومی که در انتظار مستکبران است در آیات این سوره انعکاس وسیع یافته، توجه به علم بی‌پایان خدا که در ضمن مثال جالبی در این سوره بیان شده، همگی می‌تواند این اثر را تکمیل کند. انسان را از فتنه‌های شیاطین حفظ کند، نور پاکی در قلب او بیفشاند و با شهدایش محشور سازد.

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث.

۲- همان

ص: ۴۸

سوره مریم

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است: «هر کس این سوره را بخواند به تعداد کسانی که زکریا را تصدیق یا تکذیب کردند و نیز یحیی و مریم و عیسی و موسی و هارون و ابراهیم و اسحاق و یعقوب و اسماعیل، آری به تعداد هر یک از آنها خداوند ده حسنه به او می‌دهد. همچنین به تعداد کسانی که (به دروغ و تهمت) برای خدا فرزندی قائل شدند و به تعداد کسانی که فرزند قائل نشدند» (۱).

در حقیقت این حدیث دعوت به تلاش و کوشش در دو خط مختلف می‌کند: خط حمایت از پیامبران و پاکان و نیکان، خط مبارزه با مشرکان و منحرفان و آلودگان، زیرا می‌دانیم این ثواب‌های بزرگ را به کسانی نمی‌دهند که تنها الفاظ را بخوانند و عملی بر طبق آن انجام ندهند، بلکه این الفاظ مقدس مقدمه‌ای است برای عمل.

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «هر کس مداومت بر خواندن این سوره کند، از دنیا نخواهد رفت مگر

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۴۹

اینکه خدا به برکت این سوره او را از نظر جان و مال و فرزند بی‌نیاز می‌سازد» (۱).
این غنا و بی‌نیازی مسلماً بازتابی است از جای گرفتن محتوای سوره در درون جان انسان و انعکاسش در خلال اعمال، رفتار و گفتار او.

۱- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۵۰

سوره طه

روایات متعددی درباره عظمت و اهمیّت این سوره در منابع اسلامی وارد شده است.

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود: «خداوند سوره طه و یس را پیش از آفرینش آدم دو هزار سال برای فرشتگان بازگو کرد، هنگامی که فرشتگان این بخش از قرآن را شنیدند گفتند:

«طُوبَى لِمَا نَزَلَ هَذَا عَلَيْهَا وَطُوبَى لِأَجْوَابِ تَحْمِيلِ هَذَا وَطُوبَى لِلْسِّنِّ تَكَلَّمَ بِهَذَا

؛ خوشا به حال امتی که این سوره‌ها بر آنها نازل می‌شود، خوشا به دل‌هایی که این آیات را در خود می‌پذیرد و خوشا به زبان‌هایی که این آیات بر آن جاری می‌شود».(۱)

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«لَا تَدْعُوا قِرَاءَتَهُ سُورَةَ طه، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّهَا وَيُحِبُّ مَنْ قَرَأَهَا وَمَنْ أَدَمَّنَ قِرَائَتَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ وَلَمْ يُحَاسِبْهُ بِمَا عَمِلَ فِي

الْإِسْلَامِ وَاعْطَى فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْأَجْرِ حَتَّى يَرْضَى

؛ تلاوت سوره طه را ترک نکنید، زیرا خدا آن را دوست می‌دارد و دوست می‌دارد کسانی که

ص: ۵۱

آن را تلاوت کنند. هر که تلاوت آن را ادامه دهد خداوند روز قیامت نامه اعمالش را به دست راستش می‌سپارد و آنچه را که در اسلام انجام داده محاسبه نمی‌کند (بلکه) در آخرت آن قدر به او پاداش می‌دهد که راضی شود». (۱)

در حدیث دیگری پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَوَابَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ»

؛ هر که آن را بخواند روز رستاخیز ثواب مهاجران و انصار نصیبش خواهد شد». (۲)

باز لازم می‌دانیم این حقیقت را تکرار کنیم که این همه پاداش‌های عظیم که برای تلاوت سوره‌های قرآن از پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام به ما رسیده، هرگز مفهومش این نیست که تنها با تلاوت این همه نتیجه عاید انسان شود، بلکه منظور تلاوتی است که مقدمه اندیشه باشد، اندیشه‌ای که آثارش در تمام اعمال و گفتار انسان متجلی شود و اگر محتوای اجمالی این سوره را در نظر بگیریم خواهیم دید که روایات فوق تناسب کاملی با محتوای این سوره دارد.

۱- نورالتقلین، ج ۳، ص ۳۶۶

۲- مجمع البیان، ج ۷، ص ۱

ص: ۵۲

سوره انبیا

از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله در فضیلت تلاوت این سوره نقل شده است:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْأَنْبِيَاءِ حَسَبَهُ اللَّهُ حِسَاباً يَسِيراً وَصَافِحَهُ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ كُلُّ نَبِيٍّ ذُكِرَ اسْمُهُ فِي الْقُرْآنِ

؛ هر که سوره انبیا را بخواند خداوند حساب او را آسان می‌کند (و روز قیامت در محاسبه اعمالش سختگیری نخواهد کرد) و هر پیامبری که نام او در قرآن ذکر شده با او مصافحه کرده و بر او درود می‌فرستد» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْأَنْبِيَاءِ حُبًّا لَهَا كَانَ مِمَّنْ رَافَقَ النَّبِيِّينَ أَجْمَعِينَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ وَكَانَ مَهِيْباً فِي أَعْيُنِ النَّاسِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

؛ هر کس سوره انبیا را از روی عشق و علاقه بخواند، با همه پیامبران در باغ‌های پر نعمت بهشت رفیق و همدم می‌شد و در زندگی دنیا نیز در چشم مردم پرابهت خواهد بود» (۲).

جمله «حُبًّا لَهَا؛ از روی عشق و علاقه به این سوره» در واقع کلیدی است برای فهم معنای روایاتی که در زمینه فضیلت

۱- نورالثقلین، ج ۳، ص ۴۱۲

۲- همان

ص: ۵۳

سوره‌های قرآن به ما رسیده، یعنی هدف تنها تلاوت و خواندن الفاظ نیست، بلکه عشق به محتواست و مسلماً عشق به محتوا بدون عمل معنی ندارد و اگر کسی ادعایی کند که من عاشق فلان سوره‌ام، اما عملش برضد مفاهیم آن باشد دروغ می‌گوید. بارها گفته‌ایم که قرآن کتاب عقیده و عمل است و خواندن، مقدمه‌ای است برای اندیشیدن و آن مقدمه‌ای برای ایمان و عمل.

ص: ۵۴

سوره حج

در حدیثی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَجِّ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَحَجِّهِ حَجَّهَا وَعُمْرَةٍ اعْتَمَرَهَا بَعْدَ مَنْ حَجَّ وَاعْتَمَرَ فِيمَا مَضَى وَفِيمَا بَقِيَ

؛ هر که سوره حج را بخواند، خداوند پاداش حج و عمره را به او می‌دهد به تعداد تمام کسانی که در گذشته و آینده حج و عمره به‌جا آورده یا خواهند آورد».^(۱)

بی‌شک این ثواب و فضیلت عظیم تنها برای تلاوت لفظی نیست، تلاوتی است اندیشه‌ساز و اندیشه‌ای است عمل‌پرور. در حقیقت کسی که این سوره و محتوای آن را از مبدأ و معاد گرفته، تا دستورهای عبادی، اخلاقی و مسائل مربوط به جهاد و مبارزه با ستمگران، در اعماق جان خود قرار دهد و برنامه عملی خود سازد، پیوندی با تمام مؤمنان گذشته و آینده از نظر معنوی و روحانی پیدا می‌کند؛ پیوندی که او را در اعمال آنها شریک و آنها را نیز در اعمال او سهم می‌سازد، بی‌آنکه از پاداش آنان چیزی کاسته شود. و حلقه اتصالی خواهد بود بین همه افراد باایمان در

۱- مجمع‌البیان، ج ۷، ص ۶۸، آغاز سوره حج

ص: ۵۵

تمام قرون و اعصار.

و با این اوصاف و شرایط، ثواب و پاداشی که در حدیث فوق آمده عجیب به نظر نمی‌رسد.

ص: ۵۶

سوره مؤمنون

در روایات فضیلت بسیاری برای این سوره بیان شده است.

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُؤْمِنِينَ بَشَّرْتُهُ الْمَلَائِكَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالرَّوْحِ وَالرِّيْحَانِ وَمَا تَقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ عِنْدَ نُزُولِ مَلَكِ الْمَوْتِ

؛ هر که سوره مؤمنون را تلاوت کند، فرشتگان در روز قیامت او را به روح و ریحان بشارت می دهند و هنگامی که فرشته مرگ

برای قبض روح او می آید چنان بشارتی به او می دهد که چشمش روشن می شود» (۱).

و در روایتی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّمَهُ اللَّهُ لَهُ بِالسَّعَادَةِ إِذَا كَانَ يُدْمِنُ قِرَائَتَهَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ وَكَانَ مَنزِلُهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى مَعَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ

؛ هر که سوره مؤمنون را بخواند و در هر جمعه آن را ادامه دهد، خداوند پایان زندگی او را باسعادت قرار می دهد و جایگاه او

فردوس اعلی (بهشت برین) است، همراه پیامبران و رسولان».

تکرار این معنی را ضروری می دانیم که ذکر فضایل تلاوت

ص: ۵۷

سوره‌ها هرگز به معنی خواندن خالی از اندیشه، تصمیم و عمل نیست که این کتاب آسمانی کتاب تربیت، انسان‌سازی و برنامه‌های عملی است. و به‌راستی چنانچه کسی برنامه‌های عقیدتی و عملی خود را با محتوای این سوره و حتی چند آیه آغازین که بیان صفات مؤمنان است تطبیق دهد، آن‌همه افتخارات باید نصیب او شود.

لذا در برخی روایات از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل شده که هنگام نزول آغاز این سوره فرمود:

«لَقَدْ أَنْزَلَ إِلَيَّ عَشْرَ آيَاتٍ مَن أَقَامَهُنَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ»

؛ ده آیه بر من نازل شده که هر کس آنها را برپا دارد وارد بهشت خواهد شد».^(۱)

تعبیر به «أقام» (برپا دارد) به جای «قرأ» (بخواند)، گویای همان حقیقتی است که در بالا اشاره کردیم که هدف اصلی به کار بستن محتوای این آیات در متن زندگی است، نه فقط خواندن.

ص: ۵۸

سوره نور

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ نُورٍ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ فِيمَا مَضَى وَ فِيمَا بَقِيَ

؛ کسی که سوره نور را بخواند (و محتوای آن را در زندگی خود به کار بندد) خداوند به عدد هر زن و مرد باایمانی در گذشته و آینده، ده حسنه به‌عنوان پاداش به او خواهد داد».(۱)

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«حَصَّيْنَا أَمْوَالَكُمْ وَ فُرُوجَكُمْ بِتِلَاوَةِ سُورَةِ النُّورِ وَ حَصَّيْنَا بِهَا نِسَاءَكُمْ، فَإِنَّ مَنْ أَدَمَّنَ قِرَاءَتَهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ أَوْ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ لَمْ يَزِنِ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ أَبَدًا حَتَّى يَمُوتَ

؛ اموال خود را از تلف و دامان خود را از ننگ بی‌عفتی حفظ کنید با تلاوت سوره نور و زنانتان را در پرتو دستورهایش از انحرافات مصون دارید که هر که قرائت این سوره را هر شب ادامه دهد، هرگز کسی از خانواده او تا پایان عمر گرفتار عمل منافی عفت نخواهد شد».(۲)

۱- مجمع‌البیان، ج ۷، ص ۱۲۲، آغاز سوره نور

۲- مجمع‌البیان، ذیل آیه مورد بحث

ص: ۵۹

چنانکه در این روایت آمده، هر که بر آن مداومت کند خداوند او و فرزندانش را از آلودگی به زنا حفظ می‌کند.

این بدان است که محتوای سوره «نور» دستورهای مهمی درباره مبارزه با انحرافات جنسی دارد:

دستور تسریع ازدواج مجرّدان.

دستور حجاب.

دستور ترک چشم‌چرانی و نگاه‌های هوس‌آلود.

دستور ترک شایعه‌پراکنی و نسبت‌های ناروا.

و سرانجام دستور اجرای حدّ شرعی درباره زنان و مردان زناکار.

توجه به محتوای سوره که از طرق گوناگون و مؤثر به مبارزه با عوامل انحراف از جاده عفت برخاسته، نکته اصلی حدیث مزبور و

همچنین مفهوم عملی آن را روشن می‌سازد.

ص: ۶۰

سوره فرقان

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْفُرْقَانِ بُعِثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ يُؤْمِنُ أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ

؛ کسی که سوره فرقان را بخواند (و به محتوای آن بیندیشد و در اعتقاد و عمل از آن الهام گیرد)، روز قیامت مبعوث می‌شود در حالی که در صف مؤمنان به رستاخیز است، کسانی که یقین داشتند که قیامت فرامی‌رسد و خداوند مردگان را به زندگی جدید بازمی‌گرداند» (۱).

در حدیث دیگری اسحاق بن عمار از حضرت ابوالحسن موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده که فرمود:

«لَا تَدْعُ قِرَاءَةَ سُورَةِ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ فَإِنَّ مَنْ قَرَأَهَا فِي كُلِّ لَيْلَةٍ لَمْ يُعَذِّبْهُ اللَّهُ أَبَدًا وَلَمْ يُحَاسِبْهُ وَكَانَ مَنزِلُهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى

؛ تلاوت سوره تبارک (فرقان) را ترک مکن، چرا که هر کس آن را در هر شب بخواند، خداوند هرگز او را عذاب نمی‌کند و مورد حساب قرار نمی‌دهد و جایگاهش در بهشت برین است» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۷، ص ۱۵۹، ذیل آیه مورد بحث

۲- صدوق، ثواب الاعمال، ص ۱۰۹

ص: ۶۱

در این سوره صفات بندگان خالص خدا شرح داده شده که هر کس به راستی آن را از جان و دل بخواند و صفات و اعمال خود را بر آن منطبق سازد جایگاهش فردوس اعلی است.

ص: ۶۲

سوره شعراء

درباره اهمّیت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الشُّعْرَاءِ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ صَدَّقَ بِنُوحٍ وَكَذَّبَ بِهِ وَهُودٍ وَشُعَيْبٍ وَصَالِحٍ وَابْرَاهِيمَ وَبَعْدَ مَنْ كَذَّبَ بِعِيسَى وَصَدَّقَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

؛ هر که سوره شعرا را بخواند، به عدد کسانی که نوح را تصدیق یا تکذیب کردانده ده حسنه برای او خواهد بود و همچنین هود،

شعیب، صالح و ابراهیم و به عدد همه کسانی که تکذیب عیسی و تصدیق محمد صلی الله علیه و آله کرده‌اند» (۱).

ناگفته روشن است که این همه پاداش برای تلاوت منهای اندیشه و عمل نیست، بلکه قراین متعددی در روایات فضایل سوره‌هاست که نشان می‌دهد منظور تلاوتی است که مقدمه تفکر و سپس اراده و عمل باشد که در گذشته به آن اشاره کرده‌ایم. اتفاقاً تعبیری که در حدیث مزبور آمده نیز مؤید همین مطلب است، زیرا استحقاق حسنات به تعداد تصدیق کنندگان

۱- مجمع‌البیان، ج ۷، ص ۱۸۳، آغاز سوره شعراء

ص: ۶۳

و تکذیب کنندگان انبیا به سبب قرار گرفتن در خطّ تصدیق کنندگان و بیگانگی با خطّ تکذیب کنندگان است.

ص: ۶۴

سوره نمل

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ طَسَّ سُلَيْمَانَ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ صَدَّقَ بِسُلَيْمَانَ وَكَذَّبَ بِهِ وَهُودٍ وَشُعَيْبٍ وَصَالِحٍ وَابْرَاهِيمَ وَيَخْرُجُ مِنْ قَبْرِهِ وَهُوَ يُنَادِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

؛ هر که سوره طس سلیمان (سوره نمل) را بخواند خداوند به تعداد کسانی که سلیمان را تصدیق یا تکذیب کردند و همچنین هود، شعیب، صالح و ابراهیم علیهم السلام، ده حسنه به او می‌دهد و هنگام رستاخیز که از قبرش بیرون می‌آید، ندای لا اله الا الله سر می‌دهد» (۱).

هر چند در این سوره سخن از موسی و سلیمان و داوود و صالح و لوط است و سخنی از هود و شعیب و ابراهیم به میان نیامده، ولی از این جهت که همه انبیا از نظر دعوت یکسانند، این تعبیر جای تعجب نیست.

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم: «هر که طواسین ثلاث (سوره‌های شعراء، نمل، قصص که با طس شروع شده‌اند) را

۱- مجمع‌البیان، ج ۷، ص ۲۰۹، آغاز سوره نمل

ص: ۶۵

در شب جمعه بخواند از اولیاءالله خواهد بود و در جوار او و سایه لطف و حمایتش قرار می‌گیرد». (۱)

۱- ثواب الاعمال، به نقل از نورالثقلین، ج ۴، ص ۷۴

ص: ۶۶

سوره قصص

در حدیثی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ طِسْمَ الْقَصَصِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ صَدَّقَ بِمُوسَى وَكَذَّبَ بِهِ وَلَمْ يَبْقَ مَلَكٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ كَانَ صَادِقًا

؛ هر که سوره قصص را بخواند به تعداد هر یک از کسانی که موسی را تصدیق یا تکذیب کردند ده حسنه به او داده خواهد شد و فرشته‌ای در آسمان‌ها و زمین نیست، جز آنکه روز قیامت بر صدق او گواهی می‌دهد»^(۱).

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام آمده است: «هر که طواسین ثلاث (سوره‌های قصص، نمل، شعراء) را در شب جمعه بخواند از دوستان خدا و در جوار او و در کنف حمایت او قرار خواهد گرفت و در دنیا هرگز فقر و ناامنی و ناراحتی شدید پیدا نخواهد کرد و در آخرت خداوند آن‌قدر از مواهب خود به او می‌بخشد که راضی شود و برتر از راضی بودن»^(۲).

۱- تفسیر مجمع‌البیان، آغاز سوره قصص

۲- ثواب الاعمال طبق نقل تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۱۰۶، آغاز سوره قصص

ص: ۶۷

بدیهی است این همه پاداش از آن کسانی است که با خواندن این سوره در صف موسی علیه السلام و مؤمنان راستین و در خطّ مبارزه با «فرعون» ها و «قارون» ها قرار گیرند، در مشکلات در برابر دشمن زانو نزنند و ذلّت تسلیم را بر خود هموار نکنند که این همه موهبت را ارزان به کسی نمی دهند، بلکه مخصوص کسانی است که می خوانند و می اندیشند و برنامه عمل خویش قرار می دهند.

ص: ۶۸

سوره عنكبوت

از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْعَنْكَبُوتِ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُنَافِقِينَ

؛ هر که سوره عنكبوت را بخواند، به تعداد تمام مؤمنان و منافقان، ده حسنه برای او نوشته می شود» (۱).

مخصوصاً درباره تلاوت سوره عنكبوت و روم در شب بیست و سوم ماه رمضان، فضیلت فوق العاده‌ای وارد شده است تا آنجا که در

حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْعَنْكَبُوتِ وَالرُّومِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لَيْلَةً ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ فَهُوَ وَاللَّهِ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ لَا أُسْتَنْتَى فِيهِ أَبَدًا وَلَا أَخَافُ أَنْ يَكْتُبَ

اللَّهُ عَلَيَّ فِي يَمِينِي إِثْمًا وَإِنَّ لِهَاتَيْنِ السُّورَتَيْنِ مِنَ اللَّهِ مَكَانًا

؛ هر که سوره‌های عنكبوت و روم را در شب بیست و سوم ماه رمضان تلاوت کند، به خدا سوگند اهل بهشت است و من هیچ کس

را از این موضوع استثنا نمی کنم و نمی ترسم که خداوند در این سوگند قاطع من گناهی بر من بنویسد و مسلماً این دو سوره در

پیشگاه خدا بسیار ارج دارد» (۲).

۱- مجمع البیان، ج ۸، ص ۲۷۱

۲- ثواب الاعمال، طبق نقل تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۱۴۷

ص: ۶۹

بی‌شک محتوای پر بار این دو سوره و درس‌های مهم توحیدی آن و برنامه‌های سازنده عملی که در آن ارائه شده، کافی است هر انسانی را که اهل اندیشه و الهام و عمل باشد، به بهشت جاویدان سوق دهد.

بلکه شاید اگر تنها از نخستین آیه سوره عنكبوت الهام بگیریم، مشمول سوگند امام صادق علیه السلام شویم، همان آیه‌ای که موضوع امتحان عمومی انسان‌ها را مطرح کرده و می‌گوید: همه بدون استثنا در بوت‌ه آزمایش قرار می‌گیرند تا سیه‌روی شوند آنان که غش دارند.

چگونه ممکن است انسان این آزمون عظیم را کاملاً باور داشته باشد و خود را برای آن آماده نسازد و اهل تقوا نگردد؟

ص: ۷۰

سوره روم

علاوه بر حدیثی که در فضیلت سوره عنکبوت به آن اشاره کردیم، در روایتی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَهَا كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ مَلَكٍ سَبَّحَ لِلَّهِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَأَدْرَكَ مَا ضَيَّعَ فِي يَوْمِهِ وَلَيْلَتِهِ

؛ هر که سوره روم را بخواند، به تعداد هر فرشته‌ای که در میان آسمان و زمین تسبیح خدا می‌گوید ده حسنه پاداش خواهد داشت و

آنچه را در روز و شب از دست داده جبران خواهد کرد» (۱).

بدیهی است کسی که محتوای این سوره را که سراسر درس توحید خدا و دادگاه بزرگ قیامت است، در روح و جان خود جای دهد و مراقبت پروردگار را در هر لحظه در خود ببیند و روز جزا و محکمه عدل الهی را مسلم بداند، تقوای الهی چنان قلبش را پر می‌کند که شایسته چنین پاداشی بزرگ است.

۱- مجمع البیان، ج ۸، ص ۲۹۴، آغاز سوره روم

ص: ۷۱

سوره لقمان

روایات متعددی در فضیلت قرائت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام نقل شده، از جمله در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ لُقْمَانَ كَانَ لُقْمَانُ لَهُ رَفِيقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاعْطِيَ مِنَ الْحَسَنَاتِ عَشْرًا بَعْدَ مَنْ عَمِلَ بِالْمَعْرُوفِ وَعَمِلَ بِالْمُنْكَرِ

؛ هر که سوره لقمان را بخواند لقمان در قیامت رفیق و دوست اوست و به تعداد کسانی که کار نیک یا بد انجام داده‌اند (به حکم امر به معروف و نهی از منکر در برابر آنها) ده حسنه به او داده می‌شود». (۱)

و در حدیث دیگری امام باقر علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ لُقْمَانَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ فِي لَيْلَتِهِ ثَلَاثِينَ مَلَكًا يَحْفَظُونَهُ مِنْ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ حَتَّى يُصْبِحَ فَإِنْ قَرَأَهَا بِالنَّهَارِ لَمْ يَزَالُوا يَحْفَظُونَهُ مِنْ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ حَتَّى يُمَسِّيَ

؛ هر که سوره لقمان را در شب بخواند، خداوند سی فرشته را مأمور حفظ او تا به صبح در برابر شیطان و لشکرش می‌کند و اگر در روز بخواند این سی فرشته او را تا غروب از ابلیس و لشکرش حفاظت می‌کنند». (۲)

۱- مجمع البیان، ج ۸، ص ۳۱۲

۲- همان

ص: ۷۲

بارها گفته‌ایم و باز می‌گوییم که این همه فضیلت، ثواب و افتخار برای خواندن یک سوره قرآن، بدان است که تلاوت مقدمه اندیشه و فکر و آن نیز مقدمه عمل است و تنها با لقلقه لسان نباید این همه فضیلت را انتظار داشت.

ص: ۷۳

سوره سجده

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ الْم تَنْزِيلَ وَتَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ، فَكَأَنَّمَا أَحْيَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ

؛ هر که سوره الم تنزیل و تبارک را بخواند مانند آن است که شب قدر را احیا گرفته» (۱).

و در روایتی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ السَّجْدَةِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ جُمِعَتْهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ وَلَمْ يُحَاسِبْهُ بِمَا كَانَ مِنْهُ وَكَانَ مِنْ رُفَقَاءِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

وَأَهْلِ بَيْتِهِ

؛ هر که سوره سجده را در هر شب جمعه بخواند خداوند نامه اعمالش را به دست راست او می‌دهد و گذشته‌اش را می‌بخشاید و از

دوستان محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیتش علیهم السلام خواهد بود» (۲).

در این سوره چون بحث‌های گسترده‌ای از مبدأ و معاد و مجازات‌های مجرمان در روز رستاخیز و درس‌های هشداردهنده‌ای مربوط

به مؤمنان و کافران آمده است، بی‌شک تلاوت آن- البته تلاوتی که سرچشمه اندیشه و اندیشه‌ای که مبدأ

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۳۲۴

۲- همان

ص: ۷۴

تصمیم‌گیری و حرکت بوده باشد- می‌تواند چنان انسان را بسازد که مشمول این همه فضیلت و افتخار شود و اثر بیدارکننده‌اش همچون احیای شب قدر و نتیجه‌اش قرار گرفتن در صف اصحاب‌الیمین و رسیدن به افتخار دوستی پیامبر و آلش علیهم‌السلام گردد.

ص: ۷۵

سوره احزاب

در فضیلت این سوره در حدیثی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:
«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْأَحْزَابِ وَعَلَّمَهَا أَهْلَهُ

...

اعطِيَ الْأَمَانَ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ

؛ کسی که سوره احزاب را تلاوت کند و به خانواده خود تعلیم دهد ...

از عذاب قبر در امان خواهد بود».(۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ كَانَ كَثِيرَ الْقِرَاءَةِ لِسُورَةِ الْأَحْزَابِ كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي جِوَارِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ وَأَزْوَاجِهِ

؛ هر که سوره احزاب را بسیار تلاوت کند، روز قیامت در جوار پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او خواهد بود».(۲)

کراراً گفته‌ایم که این گونه فضایل و افتخارات تنها با تلاوت بی‌روح و عاری از هر نوع اندیشه و عمل به دست نمی‌آید، تلاوتی لازم است که مبدأ اندیشه و اندیشه‌ای که افق فکر انسان را چنان روشن سازد که پرتوش در اعمال او ظاهر شود.

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۳۳۴، آغاز سوره احزاب

۲- همان

ص: ۷۶

سوره سبأ

در روایات اسلامی درباره اهمیت این سوره و تلاوت آن تعبیرات جالبی دیده می‌شود، از جمله در حدیثی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ سَبِّإٍ لَمْ يَبْقَ نَبِيٌّ وَلَا رَسُولٌ إِلَّا كَانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَفِيقًا وَمُصَافِحًا

؛ هر که سوره سبأ را بخواند، در قیامت تمام انبیا و رسولان رفیق و همنشین او خواهند بود و همگی با او مصافحه می‌کنند» (۱).

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ الْحَمْدَيْنِ جَمِيعًا سَبِّإٍ وَفَاطِرٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يَزَلْ لَيْلَتُهُ فِي حِفْظِ اللَّهِ تَعَالَى وَكِلَاءَتِهِ فَإِنْ قَرَأَهُمَا فِي نَهَارِهِ لَمْ يُصِبهُ فِي نَهَارِهِ مَكْرُوهٌ وَاعْطَى مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَخَيْرِ الْآخِرَةِ مَا لَمْ يَخْطُرْ عَلَى قَلْبِهِ وَلَمْ يَبْلُغْ مُنَاهُ

؛ هر کس دو سوره‌ای را که با حمد آغاز می‌شود (سوره‌های سبأ و فاطر) در یک شب بخواند، تمام آن شب را در حفظ و حراست الهی خواهد بود و اگر آن دو را در روز بخواند، هیچ مکروهی به او نمی‌رسد و آن‌قدر از خیر دنیا و آخرت به او داده می‌شود که هرگز به قلبش

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۳۷۵، آغاز سوره سبأ

ص: ۷۷

خطور نکرده و فکر و آرزویش به آن نرسیده است»^(۱).

همان گونه که در آغاز هر سوره‌ای یادآور شده‌ایم، مسلماً این پاداش‌های عظیم نصیب کسانی نمی‌شود که تنها به خواندن و لقلقه زبان قناعت کنند، بلکه خواندن باید مقدمه‌ای باشد برای اندیشیدن که آن نیز انگیزه عمل است. مثلاً کسی که این سوره را می‌خواند از این نکته آگاه می‌شود که قوم سبأ بر اثر کفران نعمت‌های بی‌حساب الهی چنان زندگانیشان در هم کوبیده شد که عبرت همگان گشتند و سرنوشت آنها ضرب‌المثلی برای جهانیان شد. چنین انسانی به شکر نعمت، شگری آمیخته با جنبه‌های عملی می‌پردازد و شاکران نعمت خداوند در حفظ و امان او خواهند بود. در این زمینه شرح بیشتری در فضیلت سوره نور آوردیم.

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۳۷۵، آغاز سوره سبأ

ص: ۷۸

سوره فاطر

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمَلَائِكَةِ دَعَتْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ أَبْوَابٍ مِنَ الْجَنَّةِ أَنْ ادْخُلَ مِنْ أَيِّ الْأَبْوَابِ شِئَتْ

؛ هر کس سوره فاطر را بخواند، روز قیامت سه در از درهای بهشت او را به سوی خود دعوت می‌کند که از هر کدام می‌خواهی وارد شو!» (۱)

با توجه به اینکه می‌دانیم درهای بهشت همان عقاید و اعمال صالحی است که سبب وصول به بهشت می‌شود، چنانکه در برخی روایات دری به‌عنوان «باب‌المجاهدین» یا مانند آن ذکر شده، ممکن است این روایت اشاره به ابواب سه‌گانه اعتقاد به توحید، معاد، رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله باشد.

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «دو سوره قرآن مجید (پشت سر هم قرار دارد؛ سوره‌های) سبأ و فاطر که با «الحمد لله» آغاز می‌شود، هر کس آنها را در شب بخواند، خداوند او را در کنف حمایت خود حفظ می‌کند و هر کس در روز بخواند، ناراحتی به او نمی‌رسد و آن‌قدر خداوند خیر دنیا و آخرت

ص: ۷۹

به او می‌بخشد که بر قلب کسی خطور نکرده و آرزوی کسی به آن نرسیده است»^(۱).
چنانکه قبلاً هم گفته‌ایم، قرآن برنامه عمل است و تلاوت آن سرآغاز تفکر و ایمان و آن نیز وسیله‌ای است برای عمل به محتوای آن و این همه پاداش‌های عظیم نیز از همین جا و با همین شرایط تحقق می‌یابد.

۱- ثواب الاعمال، طبق نقل تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۳۴۵

ص: ۸۰

سوره یس

سوره «یس» به گواهی احادیث، یکی از مهم‌ترین سوره‌های قرآن است، به گونه‌ای که در احادیث «قلب قرآن» نام گرفته است. در حدیثی از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبًا وَإِنَّ قَلْبَ الْقُرْآنِ يَس»
 ؛ هر چیزی قلب دارد و قلب قرآن یس است» (۱)

در حدیثی از امام صادق علیه السلام نیز همین معنی آمده است و در ذیل آن می‌افزاید:

«مَنْ قَرَأَهَا قَبْلَ أَنْ يَنَامَ أَوْ فِي نَهَارِهِ قَبْلَ أَنْ يُمَسِّيَ كَانَ فِي نَهَارِهِ مِنَ الْمَحْفُوظِينَ وَالْمَرْزُوقِينَ حَتَّى يُمَسِّيَ وَمَنْ قَرَأَهَا فِي لَيْلِهِ قَبْلَ أَنْ يَنَامَ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ مِائَةَ أَلْفِ مَلَكٍ يَحْفَظُونَهُ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ وَمِنْ كُلِّ آفَةٍ»
 ؛ هر کس آن را قبل از خواب، یا در روز پیش از غروب بخواند، در تمام طول روز محفوظ و پرروزی خواهد بود، تا اینکه غروب شود و هر کس آن را در شب پیش از خفتن بخواند، خداوند هزار فرشته را بر او مأمور می‌کند که وی را از هر شیطان رانده شده و هر آفتی حفظ کنند». و به دنبال آن فضایل مهم دیگری نیز بیان

ص: ۸۱

می‌فرماید. (۱)

و در حدیث دیگری از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«سُورَةُ يَسٍ تُدْعَى فِي التَّوْرَةِ الْمُعَمَّمَةُ قِيلَ وَ مَا الْمُعَمَّمَةُ؟ قَالَ تَعُمُّ صَاحِبَهَا خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

؛ سوره یس در تورات عمومیت آفرین نامیده شده، پرسیدند: از چه رو به آن «عمومیت آفرین» گفته می‌شود؟ فرمود:

زیرا کسی که همدم و همنشین این سوره باشد او را مشمول تمام خیر دنیا و آخرت می‌کند». (۲)

روایات دیگری نیز در این زمینه در کتاب‌های شیعه و اهل سنت آمده است.

به این ترتیب باید اعتراف کرد که شاید کمتر سوره‌ای در قرآن مجید دارای این همه فضیلت بوده باشد.

و همان‌گونه که بارها گفته‌ایم، این فضیلت برای کسانی نیست که تنها الفاظ آن را بخوانند و مفاهیم آن را به طاق نسیان زنند، بلکه

این عظمت به سبب محتوای عظیم این سوره است؛ محتوایی بیدارگر، ایمان‌بخش، مسؤلیت‌آفرین و تقوازا که وقتی انسان در آن

بیندیشد و این اندیشه در اعمال او پرتوافکن شود، خیر دنیا و آخرت را برای او به ارمغان می‌آورد.

فی‌المثل در آیه ۶۰ این سوره سخن از پیمانی به میان می‌آورد که خداوند از تمام فرزندان آدم گرفته که شیطان را پرستش نکنند

۱- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۸۶، باب ۴۸ از ابواب قرائة القرآن

۲- همان.

ص: ۸۲

چون شیطان دشمن آشکاری است: أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ. روشن است که هرگاه انسان به این پیمان الهی پایبند باشد، همان گونه که در احادیث مزبور آمده، از هر شیطان رانده شده‌ای در امان خواهد بود، ولی اگر این آیه را سرسری بخواند و در عمل از دوستان مخلص و یاران وفادار شیطان باشد، نمی‌تواند به این افتخار بزرگ نایل شود، همچنین درباره فرد آیات و کلمات این سوره باید این محاسبه را انجام داد.

ص: ۸۳

سوره صافات

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الصَّافَاتِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ جَنَّ وَشَيْطَانٍ وَتَبَاعَدَتْ عَنْهُ مَرْدَةُ الشَّيَاطِينِ وَبَرَّءَ مِنَ الشَّرِكِ وَشَهِدَ لَهُ حَافِظَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّهُ كَانَ مُؤْمِنًا بِالْمُرْسَلِينَ

؛ کسی که سوره صافات را بخواند، به تعداد هر جن و شیطان ده حسنه به او داده می‌شود، شیاطین متمرد از او فاصله می‌گیرند و از شرک پاک می‌شود و دو فرشته‌ای که مأمور حفظ او هستند، روز قیامت درباره او شهادت می‌دهند که به رسولان خداوند ایمان داشته است» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الصَّافَاتِ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ لَمْ يَزَلْ مَحْفُوظًا مِنْ كُلِّ آفَةٍ مَيِّدُوعًا عَنْهُ كُلُّ بَلِيَّةٍ فِي حَيَاتِهِ الدُّنْيَا مَرْزُوقًا فِي الدُّنْيَا بِأَوْسَعِ مَا يَكُونُ مِنَ الرِّزْقِ وَلَمْ يُصَبِّبْهُ اللَّهُ فِي مَالِهِ وَلَا- وَوَلَدِهِ وَلَا بَدَنِهِ بِسُوءٍ مِنْ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ وَلَا جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَإِنْ مَاتَ فِي يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ بَعَثَهُ اللَّهُ شَهِيدًا وَأَمَاتَهُ شَهِيدًا وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ مَعَ الشُّهَدَاءِ فِي دَرَجَةٍ مِنَ الْجَنَّةِ

؛ کسی که سوره صافات را در هر روز جمعه بخواند، از هر

ص: ۸۴

آفتی محفوظ می‌ماند و هر بلایی در زندگی دنیا از او دفع می‌شود، خداوند وسیع‌ترین روزی را در اختیارش می‌گذارد و او را در مال، فرزندان و بدن گرفتار زیان‌های شیطان رجیم و گردنکشان عنود نمی‌سازد و اگر در آن روز و شب از دنیا برود، خداوند او را شهید برمی‌انگیزد و شهید می‌میراند و او را در بهشت با شهدا هم‌درجه می‌سازد» (۱).

با توجه به محتوای این سوره، علت این همه ثواب‌های عظیم برای تلاوت آن روشن می‌شود، زیرا می‌دانیم که هدف از تلاوت اندیشه، سپس اعتقاد و بعد از آن عمل است و بی‌شک هر که این سوره را با این کیفیت تلاوت کند، هم از شرّ شیاطین محفوظ خواهد ماند، هم از شرک پاک می‌شود، هم با داشتن اعتقاد صحیح و محکم و اعمال صالح و پند آموختن از سرگذشت انبیا و اقوام پیشین، در زمره شهیدان قرار خواهد گرفت.

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره صافات

ص: ۸۵

سوره ص

در فضیلت این سوره که به سبب آغاز آن «ص» نام گرفته، در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:
 «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «ص» اعْطِيَ مِنَ الْجَزْرِ بوزنِ كُلِّ جَبَلٍ سَخَّرَهُ اللَّهُ لِداوُدَ حَسَنَاتٌ وَعَصَمَهُ اللَّهُ أَنْ يُصِرَّ عَلَى ذَنْبٍ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا
 ؛ کسی که سوره «ص» را بخواند، به اندازه هر کوهی که خدا مسخر داوود فرموده بود حسنه به او می‌دهد و از آلوده شدن و اصرار
 بر گناه کوچک و بزرگ حفظ می‌کند.» (۱)

و در حدیثی امام باقر علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «ص» فِي لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ اعْطِيَ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَا لَمْ يُعْطَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ إِلَّا نَبِيًّا مُرْسَلًا أَوْ مَلَكًا مُقَرَّبًا وَأَدْخَلَهُ اللَّهُ
 الْجَنَّةَ وَكُلَّ مَنْ أَحَبَّ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ حَتَّى خَادِمَهُ الَّذِي يَخْدُمُهُ
 ؛ کسی که سوره «ص» را در شب جمعه بخواند، از خیر دنیا و آخرت آنقدر (از سوی خداوند) به او بخشیده می‌شود که به
 هیچ کس داده نشده، جز پیامبران مرسل و فرشتگان مقرب و خدا او و کسانی از خانواده‌اش را که به آنها علاقه دارد،

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۴۶۳، آغاز سوره ص

ص: ۸۶

وارد بهشت می‌کند، حتی خدمتگذاری که به او خدمت می‌کرده» (۱).

هرگاه محتوای این سوره را در کنار این پاداش‌ها ببینیم، پیوند و ارتباط این پاداش‌ها با آن تعلیمات روشن می‌شود و بار دیگر تأکیدی است بر این حقیقت که منظور، تلاوت خشک و بی‌روح نیست، بلکه تلاوتی است اندیشه‌برانگیز و تصمیم‌آفرین، اندیشه و تصمیمی که انگیزه عمل شود و محتوای سوره را در زندگی انسان منعکس سازد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۸، ص ۴۶۳، آغاز سوره ص

ص: ۸۷

سوره زمر

در احادیث اهمّیت فوق‌العاده‌ای به تلاوت این سوره داده شده، از جمله در حدیثی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الزُّمَرِ لَمْ يَقْطَعْ اللَّهُ رَجَاءَهُ وَأَعْطَاهُ ثَوَابَ الْخَائِفِينَ الَّذِينَ خَافُوا اللَّهَ تَعَالَى

؛ کسی که سوره زمر را قرائت کند، خداوند امیدش را (از رحمت خود) قطع نخواهد کرد و پاداش کسانی را که از خدا می‌ترسند به او عطا می‌کند».(۱)

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الزُّمَرِ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنْ شَرَفِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَزَّهُ بِمَا مَالٍ وَلَا عَشِيرَةٍ حَتَّى يَهَابَهُ مَنْ يَرَاهُ وَحَرَّمَ جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ

؛ کسی که سوره زمر را تلاوت کند، خداوند شرف دنیا و آخرت به او می‌دهد و بدون داشتن مال و قبیله، قدرت و عزت به او می‌بخشد آن‌چنان که هر کس او را ببیند از او حساب می‌برد، و بدن او را نیز بر آتش دوزخ حرام می‌کند».(۲)

فضیلت سوره ی قرآن برگرفته از تفسیر نمونه ؛ ص ۸۷

ایسه فضیلت‌های فوق با محتوای این سوره در زمینه خوف

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره زمر

۲- همان

ص: ۸۸

از پروردگار و امید به رحمت او و اخلاص در عبودیت و تسلیم مطلق در برابر ذات پاک حق، به خوبی نشان می‌دهد که این پادشاه‌ها از آن کسانی است که تلاوت را مقدمه‌ای برای اندیشه و اندیشه را وسیله‌ای برای ایمان و عمل قرار می‌دهند. به بیان دیگر، محتوای این سوره در درون جانسان جای می‌گیرد و تجلی آن در تمام زندگیشان نمایان می‌شود. آری چنین کسانی درخور چنان پادشاه عظیم و رحمت وسیع پروردگارند.

ص: ۸۹

سوره غافر

در روایات فضایل بسیاری برای سوره‌های «حم» عموماً و سوره «غافر» خصوصاً نقل شده است.

درباره سوره‌های «حم»، پیامبر صلی الله علیه و آله در حدیثی فرمود:

«الْحَوَامِيمُ تَأْخُ الْقُرْآنِ»

؛ سوره‌های (هفتگانه) «حم» تاج قرآن است. (۱)

ابن عباس نیز سخنی دارد که احتمالاً آن را از پیامبر صلی الله علیه و آله یا علی علیه السلام شنیده، می‌گوید:

«لِكُلِّ شَيْءٍ لُبَابٌ وَلُبَابُ الْقُرْآنِ الْحَوَامِيمُ»

؛ هر چیزی مغزی دارد و مغز قرآن سوره‌های حامیم است. (۲)

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«الْحَوَامِيمُ رِيحَانُ الْقُرْآنِ فَإِذَا قَرَأْتُمُوهَا فَاحْمَدُوا اللَّهَ وَاشْكُرُوهُ بِحِفْظِهَا وَتِلَاوَتِهَا وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَقُومُ يَقْرَأُ الْحَوَامِيمَ فَيَخْرُجُ مِنْ فِيهِ أَطْيَبُ مِنَ الْمُسْكِ الْإِذْفَرِ وَالْعَنْبَرِ وَإِنَّ اللَّهَ لَيَرْحَمُ بِالنَّهَارِ تَالِيَهَا وَقَارِئَهَا وَيَرْحَمُ جِيرَانَهُ وَأَصْدِقَائَهُ وَمَعَارِفَهُ وَكُلَّ حَمِيمٍ أَوْ قَرِيبٍ لَهُ وَإِنَّهُ فِي الْقِيَامَةِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ الْعَرْشُ وَالْكَرْسِيُّ وَمَلَائِكَةُ اللَّهِ الْمُقَرَّبُونَ»

؛ سوره‌های حامیم گل‌های قرآن است هنگامی که آنها را

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره غافر (در برخی نسخ «دیاج» آمده است)

ص: ۹۰

تلاوت می‌کنید خدا را سپاس گوید و با حفظ و تلاوت این سوره‌ها او را شکر گزارید. هر بنده‌ای که از خواب برخیزد و سوره‌های حامیم بخواند از دهانش (روز قیامت) بوی عطر دل‌انگیزی بهتر از مشک و عنبر خارج می‌شود و خداوند خواننده این سوره‌ها را رحمت می‌کند و نیز همسایگان و دوستان و آشنایان و تمام یاران نزدیک و دور او را مشمول رحمت خویش قرار می‌دهد و روز قیامت عرش و کرسی و فرشتگان مقرب خدا برای او استغفار می‌کنند» (۱).

در حدیث دیگری از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم:

«الْحَوَامِيمُ سَبْعٌ وَأَبْوَابُ جَهَنَّمَ سَبْعٌ تَجِيءُ كُلُّ حَامِيمٍ مِنْهَا فَتَقِفُ عَلَى بَابٍ مِنْ هَذِهِ الْأَبْوَابِ تَقُولُ اللَّهُمَّ لَا تُدْخِلْ مِنْ هَذَا الْبَابِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِي وَيَقْرَأُنِي

؛ سوره‌های حامیم هفت سوره‌اند و درهای جهنم نیز هفت در است، هر یک از «حامیم» ها می‌آید و در مقابل یکی از این درها می‌ایستد و می‌گوید خداوندا، کسی را که به من ایمان آورده و مرا خوانده از این در وارد مکن!» (۲).

و در خصوص سوره غافر، در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ حَمِّ الْمُؤْمِنِ لَمْ يَبْقَ رُوحُ نَبِيٍّ وَلَا صَدِيقٍ وَلَا مُؤْمِنٍ إِلَّا صَلُّوا عَلَيْهِ وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ

؛ هر کس سوره حامیم مؤمن را بخواند، همه ارواح انبیا و صدیقان و مؤمنان بر او درود می‌فرستند و برای او استغفار می‌کنند» (۳).

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره غافر

۲- روح‌المعانی، ج ۴، ص ۳۶

۳- مجمع‌البیان آغاز سوره غافر

ص: ۹۱

روشن است که این فضایل بزرگ پیوندی با آن محتوای برجسته دارد، محتوایی که هرگاه در زندگی انسان در بعد «اعتقادی» و «عملی» او انعکاس یابد، بدون شک مستحق این فضایل عظیم است و اگر در این روایات سخن از تلاوت به میان آمده، منظور تلاوتی است که مقدمه‌ای برای ایمان و عمل باشد.

تعبیر پرمعنایی که در یکی از روایات نبوی وارد شده و می‌گوید:
هر کس «حم» را بخواند و به آن ایمان داشته باشد، شاهد گویای این سخن است.

ص: ۹۲

سوره فصلت

در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ حَمَّ السَّجْدَةِ اعْطِيَ بِعَدَدِ كُلِّ حَرْفٍ مِنْهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ»
 ؛ هر کس «حم سجده» را بخواند به تعداد هر حرفی از آن ده حسنه به او عطا می شود». (۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ حَمَّ السَّجْدَةِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَدَّ بَصَرَهُ وَسُرُورًا وَعَاشَ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا مَغْبُوطًا مَحْمُودًا»
 ؛ هر که حم سجده را تلاوت کند این سوره روز قیامت نوری در برابر او می شود تا آنجا که چشمش کار می کند و مایه سرور و خوشحالی او خواهد بود و در این دنیا نیز مقامی شایسته پیدا می کند که مایه غبطه دیگران می شود». (۲)

در حدیث دیگری از بیهقی نقل شده که «خلیل بن مره» می گوید: پیامبر صلی الله علیه و آله هیچ شبی به خواب نمی رفت، مگر اینکه سوره های «تبارک» و «حم سجده» را می خواند. (۳)

مسلم است آیات بیدارکننده این سوره با آن همه مواظ

۱- مجمع البیان، ج ۹، ص ۲، آغاز سوره فصلت

۲- همان

۳- روح المعانی، ج ۲۴، ص ۸۴

ص: ۹۳

روشنی‌بخش و آن معارف غنی و پرمایه، در صورتی که با تلاوت جذب روح انسان شود و راهنمای زندگی او شود، نوری برای قیامت و وسیله مؤثری برای پیروزی او در این جهان خواهد بود، چرا که تلاوت مقدمه فکر است و فکر مقدمه عمل. نامگذاری این سوره به «فصّلت» از آیه سوم آن گرفته شده و به «حم سجده» بدین سبب است که با «حم» آغاز می‌شود و آیه ۳۷ آن آیه سجده است.

ص: ۹۴

سوره شوری

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ حَمِّ عَسَقٍ كَانَ مِمَّنْ يُصَلِّي عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَيَسْتَرْحِمُونَ»

؛ کسی که سوره شوری را تلاوت کند، از کسانی است که فرشتگان بر او رحمت می‌فرستند و برای او استغفار و طلب آمرزش می‌کنند» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود: «هر که سوره شوری را بخواند روز قیامت با صورتی درخشانده همچون آفتاب محشور می‌شود تا به پیشگاه خدا می‌آید می‌فرماید: بنده من، قرائت سوره حم عسق را تداوم دادی، در حالی که پاداش آن را نمی‌دانستی، امّا اگر می‌دانستی چه پاداشی دارد هیچ‌گاه از قرائت آن خسته نمی‌شدی، ولی من امروز پاداش تو را خواهم داد، سپس دستور می‌دهد او را وارد بهشت کنند و غرق در نعمت‌های ویژه بهشتی» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۳۱، آغاز سوره شوری

۲- ثواب الاعمال، مطابق تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۵۵۶ (با اندکی تلخیص)

سوره زخرف

در احادیث فضیلت بسیاری برای تلاوت این سوره ذکر شده، از جمله در حدیثی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الزُّخْرُفِ كَانَ مِمَّنْ يُقَالُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا عَبْدَ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ

؛ کسی که سوره زخرف را تلاوت کند، از کسانی است که روز قیامت به این خطاب مخاطب می‌شود: ای بندگان من، امروز نه ترسی بر شماست و نه غمی، بدون حساب وارد بهشت شوید.» (۱)

البته خطاب **يَا عَبْدَ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ** همان چیزی است که در آیه ۶۸ این سوره آمده و جمله **ادْخُلُوا الْجَنَّةَ** از آیه ۷۰ گرفته شده و جمله **بِغَيْرِ حِسَابٍ** از لوازم کلام و آیات دیگر قرآن است.

در هر صورت این بشارت بزرگ و فضیلت بی حساب تنها با تلاوت خالی از اندیشه و ایمان و عمل حاصل نمی‌شود، زیرا تلاوت مقدمه‌ای است برای اندیشه و ایمان و عمل ثمره آن است.

ص: ۹۶

سوره دخان

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الدُّخَانِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ»

؛ هر که سوره دخان را شب و روز جمعه بخواند خداوند خانه‌ای در بهشت برای او بنا می‌کند». (۱)

در حدیث دیگری فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الدُّخَانِ فِي لَيْلَةِ أَصْبَحَ يَسْتَغْفِرُ لَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ»

؛ هر که سوره دخان را در شب بخواند صبح می‌کند در حالی که هفتاد هزار فرشته برای او استغفار می‌کنند». (۲)

در حدیثی ابو حمزه ثمالی از امام باقر علیه السلام نقل کرده:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الدُّخَانِ فِي فَرَائِضِهِ وَتَوَافَلِهِ بَعَثَهُ اللَّهُ مِنَ الْأَمْنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأُظْلِلَهُ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ وَحَاسِبَهُ حِسَاباً يَسِيراً وَأَعْطِيَ كِتَابَهُ

بِيَمِينِهِ»

؛ کسی که سوره دخان را در نمازهای فریضه و نافله بخواند، خداوند او را در زمره کسانی که روز قیامت در امتیّت به سر می‌برند

مبعوث می‌کند و او را در سایه عرشش قرار می‌دهد و حساب را بر او آسان می‌گیرد و نامه اعمالش را به دست راستش

می‌دهد». (۳)

۱- مجمع البیان، آغاز سوره دخان

۲- همان

۳- همان

ص: ۹۷

سوره جاثیه

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ حَامِيمَ الْجَاثِيَةَ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَسَكَّنَ رَوْعَتَهُ عِنْدَ الْحِسَابِ

؛ کسی که سوره جاثیه را بخواند (و البته در آن بیندیشد و در زندگی خود به کار بندد) خداوند عیوب او را روز قیامت می‌پوشاند و ترس او را هنگام حساب به آرامش مبدل می‌سازد». (۱)

در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْجَاثِيَةِ كَانَ ثَوَابُهَا أَنْ لَا يَرَى النَّارَ أَبَدًا وَلَا يَسْمَعُ زَفِيرَ جَهَنَّمَ وَلَا شَهيقَهَا وَهُوَ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

؛ هر کس سوره جاثیه را (با فکر و اندیشه‌ای که مقدمه عمل باشد) تلاوت کند، ثوابش این است که هرگز آتش دوزخ را نمی‌بیند و صدای ناله جهنم را نمی‌شنود و همنشین محمد صلی الله علیه و آله خواهد بود». (۲)

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره جاثیه

۲- همان

ص: ۹۸

سوره احقاف

در فضیلت این سوره در حدیثی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْاِحْقَافِ اَعْطِيَ مِنَ الْاَجْرِ بِعَدَدِ كُلِّ رَمَلٍ فِي الدُّنْيَا عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَمُحِي عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَرُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ

؛ هر کس سوره احقاف را بخواند، به ازای هر دانه شن که در این دنیاست ده حسنه به او داده می‌شود و ده سیئه محو می‌گردد و ده درجه بر درجاتش افزوده می‌شود» (۱).

«احقاف» جمع «حقف» (بر وزن رزق) به معنی شن‌های روان است که بر اثر وزش باد در بیابان‌ها به صورت مستطیل و کج و معوج روی هم انباشته می‌شود. سرزمین قوم «عاد» را از این رو «احقاف» نامیدند که ریگستانی به این شکل بود. تعبیر حدیث مزبور ناظر به همین معناست.

بدیهی است این گونه حسنه و درجات تنها برای تلاوت الفاظ نیست، بلکه تلاوتی است سازنده و بیدارگر، در مسیر ایمان و تقوا. و محتوای سوره احقاف به راستی چنین اثری دارد، اگر

ص: ۹۹

انسان طالب حقیقت و آماده عمل باشد.

و در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ كُلَّ لَيْلَةٍ أَوْ كُلَّ جُمُعَةٍ سُورَةَ الْاِحْقَافِ لَمْ يُصِبْهُ اللَّهُ بِرَوْعَةٍ فِي الدُّنْيَا وَآمَنَهُ مِنْ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

؛ هر کس سوره احقاف را هر شب یا هر جمعه بخواند، خداوند وحشت دنیا را از او برمی دارد و او را روز قیامت از وحشت در امان

می دارد»^(۱).

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره احقاف

ص: ۱۰۰

سوره محمد

در حدیثی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ مُحَمَّدٍ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ»

؛ کسی که سوره محمد را تلاوت کند، بر خدا حق است که او را از نهرهای بهشت سیراب سازد». (۱)

و در روایتی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا (سُورَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) لَمْ يَرْتَبْ أَيْدَاءً وَلَمْ يَدْخُلْهُ شَكٌّ فِي دِينِهِ أَبَدًا وَلَمْ يَبْتَلِهِ اللَّهُ بِفَقْرٍ أَبَدًا وَلَا خَوْفٍ سُلْطَانٍ أَبَدًا وَلَمْ يَزَلْ مَحْفُوظًا مِنَ الشَّرِكِ وَالْكَفْرِ أَبَدًا حَتَّى يَمُوتَ فَإِذَا مَاتَ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ فِي قَبْرِهِ الْفَ مَلَكٍ يُصَيِّلُونُ فِي قَبْرِهِ وَيَكُونُ ثَوَابُ صَلَاتِهِمْ لَهُ وَيُسَيِّعُونَهُ حَتَّى يُوقِفُوهُ مَوْقِفَ الْأَمَنِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَيَكُونُ فِي أَمَانِ اللَّهِ وَأَمَانِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ»

؛ هر کس سوره محمد را بخواند، هرگز در دین تردید نمی‌کند و هرگز خداوند او را به فقر در دین مبتلا نمی‌سازد و هرگز ترسی از سلطانی نخواهد داشت و همواره تا آخر عمر از شرک و کفر محفوظ و در امان خواهد بود و چون می‌میرد خداوند هزار فرشته را مأمور می‌کند که در قبرش نماز بخوانند و ثواب نمازهایشان از آن اوست و این هزار فرشته

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۱۴۴، آغاز سوره محمد

ص: ۱۰۱

همچنان با او هستند تا در عرصه محشر در محل امن و امانی او را متوقف کنند و پیوسته در امان خدا و محمد صلی الله علیه و آله است» (۱).

روشن است کسانی که محتوای این آیات را در جان خود جای دهند و در پیکار با دشمنان سرسخت و بی رحم و بی منطق تردید و تزلزل به خود راه ندهند، هم پایه‌های دین و ایمانشان قوی می‌شود و هم ترس و ذلت و فقر از آنها برچیده خواهد شد و هم در قیامت در جوار رحمت الهی منتعم‌اند.

و در حدیث دیگری فرمود:

«مَنْ ارَادَ أَنْ يَعْرِفَ حَالَنَا وَحَالَ أَعْدَائِنَا فَلْيَقْرَأْ سُورَةَ مُحَمَّدٍ فَإِنَّهُ يَرَاهَا آيَةً فِينَا وَآيَةً فِيهِمْ

؛ هر کس بخواهد حال ما و دشمنان ما را بنگرد، سوره محمد را بخواند که آیه‌ای درباره ماست و آیه‌ای درباره آنها» (۲).
این حدیث را مفسران اهل سنت نیز نقل کرده‌اند (۳) و بیانگر این واقعیت است که نمونه اکمل ایمان، اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله بودند و نمونه بارز کفر و نفاق بنی امیه. درست است که در این سوره تصریحی به عنوان اهل بیت و بنی امیه نیامده، ولی چون از دو گروه مؤمن و منافق و ویژگی‌های آنها بحث شده است پیش از هر چیز اشاره به آن دو مصداق روشن می‌کند و در عین حال مانع از شمول سوره نسبت به سایر افراد مؤمن و منافق نیست.

۱- ثواب الاعمال مطابق نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۲۵

۲- مجمع البیان، ج ۹، ص ۱۴۴، آغاز سوره محمد

۳- آلوسی در روح المعانی، ج ۲۶، ص ۳۳ و سیوطی در در المنثور، ج ۶، ص ۴۶

ص: ۱۰۲

سوره فتح

در حدیثی انس می‌گوید: هنگامی که از حدیبیه بازمی‌گشتیم، در حالی که مشرکان از ورود ما به مکه و اجرای مناسک عمره ممانعت کرده بودند، سخت غرق اندوه و غم بودیم، ناگهان خداوند آیه **إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا** را نازل فرمود. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«لَقَدْ أَنْزَلْتُ عَلَيَّ آيَةً هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا كُلِّهَا

؛ آیه‌ای بر من نازل شده که از تمام دنیا نزد من محبوب‌تر است» (۱).

عبدالله بن مسعود می‌گوید: «هنگام بازگشت از حدیبیه، چون **«إِنَّا فَتَحْنَا...»** بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد، چنان حضرت غرق سرور گردید که خدا می‌داند» (۲).

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا فَكَانَ مَعَهُ شَهِدٌ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَتَحَ مَكَّةَ وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى فَكَانَ مَعَهُ مَنْ بَايَعَ مُحَمَّدًا تَحْتَ الشَّجَرَةِ

؛ هر کس این سوره را بخواند، همچون کسی است که هنگام فتح مکه در خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله و در لشکر او بوده است».

۱- مجمع البیان، ج ۹، ص ۱۰۸، آغاز سوره فتح

۲- همان، ص ۱۰۹

ص: ۱۰۳

و در روایت دیگری آمده: «مانند کسی است که با محمّد صلی الله علیه و آله در زیر درختی که در حدیبیه بود، بیعت کرده است» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«حَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ وَنَسَائِكُمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنَ التَّلْفِ بِقِرَائَتِهِ»

أَنَا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا

«فَإِنَّهُ إِذَا كَانَ مِمَّنْ يُدْمِنُ قِرَائَتِهَا نَادَى مُنَادٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَسْمَعَ الْخَلَائِقُ أَنْتَ مِنْ عِبَادِي الْمُخْلِصِينَ أَلْحَقُوهُ بِالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِي

وَادْخُلُوهُ جَنَّاتِ النَّعِيمِ وَأَسْقُوهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتومِ بِمِزَاجِ الْكَافُورِ

؛ اموال و همسران و آنچه را در ملک شماست، با قرائت انا فتحننا از تلف حفظ کنید. هر که پیوسته آن را تلاوت کند، روز قیامت

منادی صدا می‌زند آن‌چنان که همه خلائق می‌شنوند: تو از بندگان مخلص منی، او را به بندگان صالحم ملحق سازید و در باغ‌های

پر نعمت بهشت وارد کنید و از نوشابه مخصوص بهشتیان سیراب سازید» (۲).

ناگفته پیداست که این همه فضیلت و افتخار، با تلاوت خالی از اندیشه و عمل حاصل نمی‌شود، بلکه هدف اصلی از تلاوت، تطبیق

اعمال و خلق و خوی خویش بر مفاد این آیات است.

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۱۰۸

۲- ثواب الاعمال، مطابق نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۴۶

ص: ۱۰۴

سوره حجرات

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحُجُرَاتِ اعْطِيَ مِنَ الْاَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ اطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَاهُ

؛ هر کس سوره حجرات را بخواند، به عدد تمام کسانی که خدا را اطاعت یا عصیان کرده‌اند، ده حسنه به او داده می‌شود» (۱).

و در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحُجُرَاتِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ اَوْ فِي كُلِّ يَوْمٍ كَانَ مِنْ زُؤَارِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

؛ هر کس سوره حجرات را در هر شب یا هر روز بخواند، از زائران محمد صلی الله علیه و آله خواهد بود» (۲).

بدیهی است این همه حسنات به تعداد مطیعان و عاصیان، در صورتی است که اعمال هر یک از این دو را که در آیات این سوره

منعکس است دقیقاً در نظر بگیرد، در آن بیندیشد و مسیر خود را بر اولی منطبق و از دومی جدا سازد.

و نیز نایل شدن به زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله، فرع بر این است که آدابی

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره حجرات

۲- همان

ص: ۱۰۵

را که در این سوره درباره شخص او آمده، عملاً به کار گیرد، زیرا تلاوت همه جا مقدمه عمل است.

ص: ۱۰۶

سوره ق

از روایات استفاده می‌شود که پیامبر صلی الله علیه و آله اهمیت فراوانی برای این سوره قائل بود، تا بدانجا که هر روز جمعه آن را در خطبه نماز جمعه قرائت می‌فرمود. (۱)

در حدیث دیگری آمده است: در هر روز عید و جمعه آن را تلاوت می‌کرد. (۲)

این بدان است که روز جمعه و عید، روز بیداری و آگاهی انسان‌ها، روز بازگشت به فطرت نخستین، روز توجه به خدا و «یوم الحساب» است و چون آیات این سوره به نحو بسیار مؤثری مرگ و حوادث قیامت را بازگو می‌کند و تفکر در آن تأثیر عمیقی در بیداری و تربیت انسان‌ها دارد، مورد توجه خاص آن حضرت قرار داشت.

در حدیثی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ «ق» هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَارَاتِ الْمَوْتِ وَسَكَرَاتِهِ

؛ کسی که سوره «ق»

۱- تفسیر قرطبی، ج ۹، ص ۶۱۷۱

۲- تفسیر فی ظلال القرآن، ج ۷، ص ۵۴۷

ص: ۱۰۷

را بخواند، خداوند مشکلات و سكرات مرگ را بر او آسان می‌سازد».(۱)

و نیز در حدیثی امام باقر علیه السلام فرمود:

«وَمَنْ أَدَمَّنَ فِي فَرَائِضِهِ وَتَوَافَلِهِ سُورَةَ «ق» وَسَعَّ اللَّهُ فِي رِزْقِهِ وَأَعْطَاهُ كِتَابَهُ يَمِينَهُ وَحَسَبَهُ حِسَاباً يَسِيراً

؛ کسی که پیوسته در نمازهای فریضه و نافله سوره «ق» را بخواند، خداوند روزیش را گسترده می‌کند، نامه اعمالش را به دست

راستش می‌دهد و حساب او را در قیامت آسان می‌سازد».(۲)

شایان ذکر است که این همه افتخار و فضیلت، تنها با خواندن الفاظ حاصل نمی‌شود، بلکه خواندن الفاظ سرآغازی است برای

بیداری اندیشه‌ها و آن نیز وسیله‌ای است برای عمل صالح و هماهنگی با محتوای سوره.

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۱۴۰

۲- همان

ص: ۱۰۸

سوره ذاریات

در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الذَّارِيَاتِ فِي يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ أَصْلَحَ اللَّهُ لَهُ مَعِيشَتَهُ وَأَتَاهُ بَرزُقٍ وَاسِعٍ وَنُورٌ لَهُ فِي قَبْرِهِ بِسِرَاجٍ يَزْهَرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

؛ هر کس سوره ذاریات را در روز یا شب بخواند، خداوند وضع زندگی و معیشت او را اصلاح می‌کند، روزی وسیعی به او می‌دهد

و قبرش را با چراغی روشن می‌سازد که تا روز قیامت می‌درخشد» (۱).

این حقیقت را باز تکرار می‌کنیم که تنها لقلقه زبان برای رسیدن به این همه پاداش عظیم کافی نیست، بلکه هدف تلاوتی است

اندیشه برانگیز و اندیشه‌ای عمل‌آفرین.

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره ذاریات

ص: ۱۰۹

سوره طور

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الطُّورِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُؤْمِنَهُ مِنْ عَذَابِهِ وَأَنْ يُنْعِمَهُ فِي جَنَّتِهِ

؛ هر کس سوره طور را بخواند، بر خداست که او را از عذابش ایمن سازد و وی را در بهشتش متنعم دارد.» (۱)

در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الطُّورِ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

؛ هر که سوره طور را تلاوت کند، خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او جمع می‌کند.» (۲)

روشن است که این همه پاداش عظیم در دنیا و آخرت، از آن کسانی است که این «تلاوت» را وسیله‌ای برای «تفکر» و آن را نیز به نوبه خود وسیله‌ای در راه «عمل» قرار دهند.

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۱۶۲ و تفسیر برهان، ج ۴، ص ۲۴۰

۲- همان

ص: ۱۱۰

سوره نجم

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ النَّجْمِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ صَدَّقَ بِمُحَمَّدٍ وَمَنْ جَحَدَ بِهِ

؛ هر که سوره النَّجْم را بخواند، خداوند به تعداد هریک از کسانی که به محمد ایمان آوردند و کسانی که او را انکار کردند، ده حسنه به او می‌دهد» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ كَانَ يُدْمِنُ قِرَاءَتَهُ وَالنَّجْمِ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَوْ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ، عَاشَ مَحْمُوداً بَيْنَ النَّاسِ وَكَانَ مَغْفُوراً لَهُ وَكَانَ مُحَبَّباً بَيْنَ النَّاسِ

؛ هر که پیوسته سوره النَّجْم را در هر روز یا شب تلاوت کند، در میان مردم فردی شایسته شناخته می‌شود، خداوند او را می‌آمرزد و در میان مردم محبوب است» (۲).

مسئلاً چنین پاداش‌های عظیمی از آن کسانی است که تلاوت این سوره را وسیله‌ای برای اندیشیدن و سپس عمل قرار دهند و تعلیمات مختلف این سوره در زندگی آنها پرتوافکن شود.

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۱۷۰

۲- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۳۰۵

ص: ۱۱۱

سوره قمر

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ اقْتَرَبَتِ السَّاعِيَةُ فِي كُلِّ غَبٍّ بُعِثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَمَنْ قَرَأَهَا كُلَّ لَيْلَةٍ كَانَ أَفْضَلَ وَجَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ مُسْفَرًّا عَلَى وَجْهِ الْخَلَائِقِ»

؛ هر کس سوره اقتربت را یک روز در میان بخواند، روز قیامت در حالی برانگیخته می‌شود که صورتش همچون ماه در شب بدر

است و هر کس آن را هر شب بخواند افضل است و در قیامت نور و روشنایی صورتش بر سایر خلایق برتری دارد». (۱)

مسلماً درخشندگی صورت در صحنه قیامت، نشانه ایمان قوی و راستینی است که در سایه تلاوت این سوره و تفکر و سپس عمل به آن حاصل شده است، نه تلاوت خالی از اندیشه و عمل.

ص: ۱۱۲

سوره رحمان

این سوره چون حسّ شکرگزاری را در انسان‌ها به عالی‌ترین وجهی برمی‌انگیزد و بیان نعمت‌های مادّی و معنوی دنیا و آخرت، شوق طاعت و بندگی را در دل او افزایش می‌دهد، فضیلت‌های فراوانی برای تلاوت آن در روایات آمده است. البتّه تلاوتی که در اعماق روح انسان نفوذ کند و مبدأ حرکت شود، نه میجرّد لقلقه زبان.

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الرَّحْمَنِ رَحِمَ اللَّهُ ضَعْفَهُ وَأَدَّى شُكْرَ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ

؛ هر که سوره الرّحمان را بخواند خداوند به ناتوانی او (در ادای شکر نعمت‌ها) رحم می‌کند و حقّ شکر نعمت‌هایی را که به او ارزانی داشته، خودش ادا می‌کند».^(۱)

در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود: «تلاوت سوره الرّحمن و قیام به آن را هرگز رها نکنید، زیرا این سوره در قلوب منافقان هرگز استقرار نمی‌یابد و خداوند آن را روز قیامت به صورت انسانی قرار می‌دهد که زیباترین چهره و خوشبوترین

ص: ۱۱۳

رائحه را دارد، سپس در جایی قرار می‌گیرد که از همگان به خداوند متعال نزدیک‌تر است. خداوند از این سوره می‌پرسد: چه کسی در زندگی دنیا به محتوای توقیام داشت و تلاوت تو را ادامه می‌داد؟ در پاسخ می‌گوید: خداوندا، فلان و فلان، در این حال صورت‌های آنها سپید می‌شود، خداوند به آنان می‌فرماید: اکنون هر که را می‌خواهید شفاعت کنید، آنها تا آنجا که آرزو دارند شفاعت می‌کنند و برای هیچ کس شفاعت نمی‌کنند جز آنکه به آنها گفته می‌شود: به بهشت درآید و هر جا می‌خواهید ساکن شوید». (۱)

و در حدیث دیگری آن حضرت فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ عِنْدَ كُلِّ»

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

«لَا بَشِيءٍ مِنْ آلائِكَ رَبِّ اكْذِبْ، فَإِنْ قَرَأَهَا لَيْلًا ثُمَّ مَاتَ مَاتَ شَهِيدًا وَإِنْ قَرَأَهَا نَهَارًا فَمَاتَ مَاتَ شَهِيدًا»

؛ هر کس سوره الرحمن را بخواند و هنگامی که به آیه فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ می‌رسد بگوید: «لَا بَشِيءٍ مِنْ آلائِكَ رَبِّ اكْذِبْ؛ خداوندا، هیچ‌یک از نعمت‌های تو را انکار نمی‌کنم». اگر این تلاوت در شب باشد و بمیرد شهید است و اگر در روز باشد و در همان روز نیز بمیرد شهید است». (۲)

۱- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۳۰۶، ح ۱ و ۲

۲- همان

ص: ۱۱۴

سوره واقعه

در فضیلت تلاوت این سوره روایات بسیاری در منابع روایی ذکر شده است، از جمله در حدیثی رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْوَاقِعَةِ كُتِبَ لَيْسَ مِنَ الْغَافِلِينَ»

؛ هر که سوره واقعه را بخواند، نوشته می‌شود که او از غافلان نیست. (۱)

چرا که آیات این سوره آنقدر تکان‌دهنده و بیدارکننده است که جایی برای غفلت انسان باقی نمی‌گذارد.

بدین رو در حدیث دیگری از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که چون از آن حضرت پرسیدند: چرا به سرعت آثار پیری در چهره مبارکتان ظاهر شده است؟ در پاسخ فرمود:

«شَيَّبَتْنِي هُوْدُ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ»

؛ سوره‌های هود و واقعه و مرسلات و عمّ مرا پیر کرد. (۲) (زیرا در این سوره‌ها اخبار تکان‌دهنده‌ای از رستاخیز و حوادث هولناک و مجازات مجرمان آمده، همچنین داستان‌های تکان‌دهنده‌ای از سرگذشت اقوام پیشین و بلاهایی که بر آنها نازل

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۲۱۲ و تفسیر برهان، ج ۴، ص ۲۷۳

۲- صدوق، خصال، ج ۱، ص ۱۹۹، ح ۱۰

ص: ۱۱۵

شد و نیز دستور به استقامت و پایداری).

در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ جُمُعَةَ الْوَاقِعَةِ أَحَبَّهُ اللَّهُ وَأَحَبَّهُ إِلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ وَلَمْ يَرَفِ الدُّنْيَا بُؤْساً أَيْدِئاً وَلَا فَقراً وَلَا فَاقَةً وَلَا آفَةً مِنْ آفَاتِ الدُّنْيَا وَكَانَ مِنْ رُفَقَاءِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

؛ هر که سوره واقعه را در هر شب جمعه بخواند، خداوند او را دوست دارد و نزد همه مردم محبوبش می‌کند، هرگز در دنیا ناراحتی نمی‌بیند، فقر و فاقه و آفتی از آفات دنیا دامنگیرش نمی‌شود و از دوستان امیرمؤمنان علی علیه السلام خواهد بود» (۱).

در حدیث دیگری آمده است: عثمان بن عفان به عیادت عبدالله بن مسعود آمد در همان بیماری که با آن از دنیا رفت، پرسید: از چه ناراحتی؟

گفت: از گناهانم.

گفت: چه میل داری؟

گفت: رحمت پروردگارم!

گفت: اگر موافق باشی طیب برای تو بیاوریم.

گفت: طیب بیمارم کرده.

گفت: اگر بخواهی دستور دهم عطای تو را از بیت‌المال بیاورند.

گفت: آن روز که نیازمند بودم به من ندادی و امروز که بی‌نیازم به من می‌دهی؟

گفت: مانعی ندارد برای دخترانت باشد.

ص: ۱۱۶

گفت: آنها هم نیاز ندارند، چرا که من سفارش کردم سوره واقعه را بخوانند، من از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْوَاقِعَةِ كُلَّ لَيْلَةٍ لَمْ تُصِبْهُ فَاقَةٌ أَبَدًا»

؛ هر که سوره واقعه را هر شب بخواند، هرگز فقیر نخواهد شد. (۱)

از این رو در روایت دیگری سوره واقعه سوره «غنی نامیده شده است.

روشن است که تنها نمی‌توان با لقلقه زبان، این همه برکات را به دست آورد، بلکه باید به دنبال تلاوت، فکر و اندیشه و به دنبال آن، حرکت و عمل باشد.

۱- مجمع البیان، ج ۹، ص ۲۱۲

ص: ۱۱۷

سوره حدید

در روایات اسلامی نکته‌های جالب توجهی درباره فضیلت تلاوت این سوره آمده است. البتّه تلاوتی که توأم با فکر و تفکّری که توأم با عمل باشد.

در حدیثی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَدِيدِ كُتِبَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

؛ کسی که سوره حدید را بخواند، در زمره کسانی که به خدا و پیامبرش ایمان آورده‌اند نوشته خواهد شد.» (۱)

و در حدیث دیگری نقل شده که آن حضرت پیش از خواب، «مَسْبُحَاتِ» را تلاوت می‌کرد (مَسْبُحَاتِ سوره‌هایی است که با «سَبَّحَ لِلَّهِ» یا «يُسَبِّحُ لِلَّهِ» آغاز می‌شود و آن پنج سوره است: سوره حدید، حشر، صف، جمعه، تغابن) و فرمود:

«إِنَّ فِيهِنَّ آيَةً أَفْضَلَ مِنْ أَلْفِ آيَةٍ

؛ در آنها آیه‌ای است که از هزار آیه برتر است.» (۲)

البتّه پیامبر صلی الله علیه و آله این آیه را تعیین نفرموده، ولی برخی مفسران

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره حدید

۲- مجمع‌البیان، آغاز سوره حدید و درالمنثور، ج ۶، ص ۱۷۰

ص: ۱۱۸

احتمال داده‌اند که منظور، آخرین آیه سوره حشر است، هر چند دلیل روشنی برای این معنی در دست نیست. [\(۱\)](#)

در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ الْمُسَبِّحَاتِ كُلَّهَا قَبْلَ أَنْ يَنَامَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُدْرِكَ الْقَائِمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَإِنْ مَاتَ كَانَ فِي جَوَارِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
؛ کسی که مسَبِّحات (سوره‌های پنجگانه مزبور) را بخواند، از دنیا نمی‌رود تا حضرت مهدی علیه السلام را درک کند و اگر قبلاً از
دنیا برود در جهان دیگر در همسایگی رسول خدا صلی الله علیه و آله خواهد بود.» [\(۲\)](#)

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره حدید

۲- کافی، ج ۲، ص ۶۲۰، ح ۳

ص: ۱۱۹

سوره مجادله

در فضیلت این سوره پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُجَادَلَةِ كُتِبَ مِنْ حِزْبِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

؛ هر که سوره مجادله را بخواند (و در آن بیندیشد و به کار بندد) در قیامت در زمره حزب الله است. (۱)

و در حدیثی امام صادق فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَدِيدِ وَالْمُجَادَلَةِ فِي صَلَاةٍ فَرِيضَةٍ أَدَمَتْهُمَا لَمْ يُعَذِّبَهُ اللَّهُ حَتَّى يَمُوتَ أَبَدًا وَلَا يَرَى فِي نَفْسِهِ وَلَا فِي أَهْلِهِ سُوءًا أَبَدًا وَلَا خِصَاصَةً فِي بَدَنِهِ»

؛ هر که سوره حدید و مجادله را در نمازهای فریضه بخواند و آن را ادامه دهد، خداوند هرگز او را در زندگی عذاب نمی‌کند و در

خود و خانواده‌اش هرگز بدی نمی‌بیند و نیز گرفتار فقر و بدحالی نمی‌شود. (۲)

تناسب محتوای این سوره‌ها با پاداش‌های مزبور روشن است و این خود نشان می‌دهد که هدف از تلاوت، عمل کردن به محتوای آن در زندگی است، نه تلاوتی خالی از اندیشه و عمل.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۳۵۶

۲- بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۳۰۷

ص: ۱۲۰

سوره حشر

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَشْرِ لَمْ تَبْقَ جَنَّةٌ وَلَا نَارٌ وَلَا عَرْشٌ وَلَا كُرْسِيُّ وَلَا حِجَابٌ وَلَا السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَلَا الْأَرْضُونَ السَّبْعُ وَالْهَوَاءُ وَالرِّيْحُ وَالطَّيْرُ وَالشَّجَرُ وَالِدَّوَابُّ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالْمَلَائِكَةُ إِلَّا صَلُّوا عَلَيْهِ وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ وَإِنْ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ مَاتَ شَهِيداً

؛ هر که سوره حشر را بخواند بهشت، دوزخ، عرش، کرسی، حجاب، آسمان‌ها و زمین‌های هفتگانه و حشرات و باده‌ها و پرندگان و درختان و جنبندگان و خورشید و ماه و فرشتگان همگی بر او رحمت می‌فرستند و برایش استغفار می‌کنند و اگر در آن روز یا در آن شب بمیرد، شهید مرده است» (۱).

و در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ إِذَا أَمْسَى الرَّحْمَنَ وَالْحَشَرَ وَكَلَّ اللَّهُ بِدَارِهِ مَلَكاً شَاهِراً سَيْفَهُ حَتَّى يُصْبِحَ

؛ هر که سوره الرحمن و حشر را هنگام غروب بخواند، خداوند فرشته‌ای را با شمشیر برهنه مأمور حفاظت خانه او تا صبح می‌کند» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۲۵۵

۲- همان

ص: ۱۲۱

بدون شك اينها همه آثار اندیشه در محتوای سوره است که از قرائت آن ناشی می شود و در زندگی انسان پرتوافکن می گردد.

ص: ۱۲۲

سوره ممتحنه

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُمتَحِنَةِ كَانَ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ لَهُ شُفَعَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

؛ هر که سوره ممتحنه را بخواند، روز قیامت مؤمنین و مؤمنات شفیعان او خواهند بود»^(۱).

و در حدیثی امام سجّاد علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُمتَحِنَةِ فِي فَرَائِضِهِ وَنَوَافِلِهِ اِمْتَحَنَ اللّٰهُ قَلْبَهُ لِلْاِيْمَانِ وَتَوَرَّ لَهُ بَصَرُهُ وَلَا يُصِيبُهُ فَقْرٌ اَبَدًا وَلَا جُنُوْنٌ فِي بَدَنِهِ وَلَا فِي وُلْدِهِ

؛ هر که سوره ممتحنه را در نمازهای واجب و نافله بخواند، خداوند قلبش را برای ایمان خالص و آماده می‌کند، نور بصیرت به او

می‌بخشد و هرگز فقر دامانش را نمی‌گیرد و خود و فرزندانش گرفتار جنون نمی‌شوند»^(۲).

ناگفته پیداست این همه فضیلت و افتخار از آن کسانی است که به آیات این سوره در زمینه «حُبِّ فِي اللّٰهِ»، «بُغْضِ فِي اللّٰهِ» و «جِهَادِ فِي اللّٰهِ» و به کار بستن محتوای آن توجه می‌کنند.

۱- مجمع البیان، ج ۹، ص ۲۶۷

۲- نور الثقلین، ج ۵، ص ۲۹۹

ص: ۱۲۳

سوره صف

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ عِيسَى كَانَ عِيسَى مُصَلِّياً عَلَيْهِ مُسْتَغْفِراً لَهُ مَا دَامَ فِي الدُّنْيَا وَهُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَفِيقُهُ

؛ هر کس سوره عیسی (سوره صف) را بخواند، حضرت مسیح بر او درود می‌فرستد و تا در دنیا زنده است برای او استغفار می‌کند و

در قیامت رفیق اوست» (۱).

در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الصَّفِّ وَأَدَمَّنَ قِرَاءَتَهَا فِي فَرَائِضِهِ وَتَوَافَلِهِ صَفَّهُ اللَّهُ مَعَ مَلَائِكَتِهِ وَأَنْبِيَائِهِ الْمُرْسَلِينَ

؛ هر کس سوره صف را بخواند و در نمازهای واجب و مستحب به آن ادامه دهد، خداوند او را در صف فرشتگان و پیامبران مرسل

قرار می‌دهد» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۹، ص ۲۷۷

۲- همان

ص: ۱۲۴

سوره جمعه

در فضیلت تلاوت این سوره روایات بسیاری وارد شده، چه مستقلاً و یا در ضمن نمازهای یومیه.

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْجُمُعَةِ اعْطِيَ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ وَبَعْدَ مَنْ لَمْ يَأْتِهَا فِي أَمْصَارِ الْمُسْلِمِينَ

؛ هر که سوره جمعه را بخواند، خداوند به تعداد کسانی که در نماز جمعه شرکت می‌کنند و کسانی که شرکت نمی‌کنند، در تمام

بلاد مسلمین، به او ده حسنه می‌بخشد».(۱)

در حدیث دیگری آمده است که امام صادق علیه السلام فرمود: «بر هر مؤمنی از شیعیان ما لازم است در شب جمعه سوره جمعه و

«سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى و در ظهر جمعه سوره جمعه و منافقون را بخواند و هرگاه چنین کند گویی عمل رسول خدا صلی الله علیه و

آله را انجام داده و پاداش و ثوابش بر خداوند بهشت است».(۲)

مخصوصاً تأکید زیادی روی این مطلب شده که سوره‌های

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره جمعه

۲- همان

ص: ۱۲۵

جمعه و منافقون را در نماز جمعه بخوانند.

و در برخی روایات آمده که حتّی الامکان آن را ترک نکنند. (۱)

و با اینکه عدول از سوره توحید و قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ به سوره‌های دیگر در قرائت نماز جایز نیست، این مسأله در خصوص نماز

جمعه استثنا شده و عدول از آنها به سوره جمعه و منافقون جایز، بلکه مستحب است.

و اینها همه نشانه اهمّیت فوق‌العاده این سوره قرآن مجید است.

۱- نورالثقلین، ج ۵، ص ۳۲۱

ص: ۱۲۶

سوره منافقون

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُنَافِقِينَ بَرِيءٌ مِنَ التَّفَاقِ»

؛ هر که سوره منافقون را بخواند از نفاق پاک می‌شود. (۱)

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود: «بر هر مؤمنی از شیعیان ما لازم است در شب جمعه سوره جمعه و سَبِّح اسم رَبِّكَ

الاعلی و در نماز ظهر جمعه سوره جمعه و منافقون را بخواند»، سپس افزود:

«فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَكَأَنَّمَا يَعْمَلُ بِعَمَلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَكَانَ جَزَاءُهَا وَتَوَابُهَا عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةَ»

؛ هر گاه چنین کند گویی عمل رسول خدا را انجام داده و پاداشش بر خدا بهشت است. (۲)

کراراً گفته‌ایم که این فضایل و آثار مهم نمی‌تواند نتیجه تلاوت خالی از اندیشه و عمل باشد. روایات مزبور نیز شاهد این سخن

است، زیرا هرگز خواندن این سوره بی‌آنکه برنامه زندگی بر آن تطبیق شود روح نفاق را از انسان بیرون نمی‌برد.

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره منافقون

۲- ثواب الاعمال، به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۳۳۱

ص: ۱۲۷

سوره تغابن

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ التَّغَابِنِ دَفِعَ عَنْهُ مَوْتُ الْفُجَاءِ»

؛ هر که سوره تغابن را بخواند مرگ ناگهانی از او دفع می‌شود». (۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ التَّغَابِنِ فِي فَرِيضَتِهِ كَانَتْ شَفِيعَةً لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشَاهِدٌ عَدْلٍ عِنْدَ مَنْ يُجِيزُ شَهَادَتَهَا ثُمَّ لَا تُفَارِقُهُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ»

؛ کسی که سوره تغابن را در نماز فریضه بخواند، روز قیامت شفیع او خواهد شد و شاهد عادل است نزد کسی که شفاعت او را

اجازه می‌دهد، سپس از او جدا نمی‌شود تا به بهشت درآید». (۲)

بدیهی است که این تلاوت باید توأم با اندیشه باشد، اندیشه‌ای که محتوای سوره را در عمل منعکس کند، تا این همه آثار و برکات بر آن مترتب گردد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۲۹۶

۲- همان

ص: ۱۲۸

سوره طلاق

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است که فرمود:
«وَمَنْ قَرَأَ سُورَةَ الطَّلَاقِ مَاتَ عَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
؛ هر کس سوره طلاق را بخواند (و آن را در برنامه‌های زندگی خود به کار بندد) بر سنت پیامبر از دنیا می‌رود».^(۱)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۰۲

ص: ۱۲۹

سوره تحریم

در حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمود: «هر کس این سوره را بخواند، خداوند توفیق توبه خالص به او می‌دهد».(۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «هر کس سوره‌های طلاق و تحریم را در نماز فریضه بخواند، روز قیامت خداوند او را از ترس و اندوه پناه می‌دهد و از آتش دوزخ رهایی می‌بخشد و او را به سبب تلاوت این سوره و مداومت بر آن وارد بهشت می‌کند، زیرا این دو سوره از آن پیامبر است».(۲)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۱۱

۲- ثواب الاعمال، به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۳۶۷

ص: ۱۳۰

سوره ملک

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ تَبَارَكَ فَكَأَنَّمَا أَحْيَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ

؛ کسی که سوره تبارک را بخواند، گویی شب قدر را احیا داشته» (۱).

و در حدیث دیگری فرمود:

«وَدِدْتُ أَنْ تَبَارَكَ الْمَلِكُ فِي قَلْبِ كُلِّ مُؤْمِنٍ

؛ دوست داشتم که سوره تبارک در قلب همه مؤمنان ثبت بود» (۲).

در حدیثی امام باقر علیه السلام فرمود:

«سُورَةُ الْمَلِكِ هِيَ الْمَانِعَةُ تَمْنَعُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَهِيَ مَكْتُوبَةٌ فِي التَّوْرَةِ سُورَةُ الْمَلِكِ وَمَنْ قَرَأَهَا فِي لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ وَأَطَابَ وَلَمْ يُكْتَبْ

مِنَ الْغَافِلِينَ

؛ سوره ملک سوره مانعه است، یعنی از عذاب قبر ممانعت می‌کند و در تورات به همین نام ثبت است، کسی که آن را در شبی

بخواند بسیار خوانده و خوب خوانده، از غافلان محسوب نمی‌شود» (۳).

البته این همه آثار عظیم مربوط به خواندن بدون فکر و عمل نیست، بلکه هدف خواندنی است آمیخته با الهام گرفتن برای عمل.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۲۰

۲- همان

۳- همان

ص: ۱۳۱

سوره قلم

در فضیلت تلاوت این سوره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «ن وَالْقَلَمِ» أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الَّذِينَ حَسَّنَ أَخْلَاقَهُمْ

؛ کسی که سوره ن والقلم را تلاوت کند، خداوند ثواب کسانی که دارای حسن اخلاقند به او می‌دهد».(۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «ن وَالْقَلَمِ» فِي فَرِيضَةٍ أَوْ نَافِلَةٍ آمَنَهُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُ فِي حَيَاتِهِ فَقْرٌ أَبَدًا وَأَعَادَهُ إِذَا مَاتَ مِنْ ضَمَّةِ الْقَبْرِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

؛ کسی که سوره ن والقلم را در نماز واجب یا نافله بخواند، خداوند او را برای همیشه از فقر در امان می‌دارد و هرگاه بمیرد او را از

فشار قبر پناه می‌دهد».(۲)

این ثواب‌ها تناسب خاصی با محتوای سوره دارد و نشان می‌دهد که هدف تلاوتی است توأم با آگاهی و به‌دنبال آن عمل.

۱- نورالثقلین، ج ۵، ص ۳۸۷

۲- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۳۰

ص: ۱۳۲

سوره حاقه

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَاقَّةِ حَسَبَهُ اللَّهُ حِسَابًا يَسِيرًا»

؛ کسی که سوره حاقه را بخواند، روز قیامت خداوند حساب او را آسان می‌کند». (۱)

و در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام آمده است که فرمود:

«أَكْثَرُوا مِنْ قِرَائَةِ الْحَاقَّةِ فَإِنَّ قِرَائَتَهَا فِي الْفَرَائِضِ وَالنَّوَافِلِ مِنَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَمْ يَسْلُبْ قَارِئُهَا دِينَهُ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ»

؛ سوره حاقه را بسیار تلاوت کنید، زیرا قرائت آنها در فرائض و نوافل نشانه ایمان به خدا و رسول اوست و هر که آن را بخواند

دینش محفوظ می‌ماند تا به لقاء الله بیوندد». (۲)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۲

۲- همان

ص: ۱۳۳

سوره معارج

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ «سَأَلَ سَائِلٌ» أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

؛ کسی که سوره «سأل سائل» را بخواند، خداوند ثواب کسانی را به او می‌دهد که امانات و عهد و پیمان خود را حفظ می‌کنند و کسانی که مراقب نمازهای خویش‌اند». (۱)

حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام آمده است که فرمود:

«مَنْ أَدَمَّنَ قِرَاءَتَهُ «سَأَلَ سَائِلٌ» لَمْ يَسْأَلْهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنْ ذَنْبٍ عَمِلَهُ وَأَسْكَنَهُ جَنَّتَهُ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

؛ کسی که پیوسته سوره «سأل سائل» را بخواند، خداوند در قیامت او را از گناهانش بازپرسی نمی‌کند و او را در بهشتش با محمد صلی الله علیه و آله سکونت می‌دهد». (۲)

همین مضمون از امام صادق علیه السلام نیز نقل شده است.

بدیهی است آنچه انسان را مشمول این همه ثواب عظیم می‌کند، تلاوتی است که با عقیده و ایمان و سپس با عمل همراه باشد، نه

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۵۰

۲- همان، ص ۳۵۱

ص: ۱۳۴

اینکه آیات و سوره را بخواند و هیچ انعکاسی در روح و فکر و عملش نداشته باشد.

ص: ۱۳۵

سوره نوح

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ نُوحٍ كَانَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ تُدْرِكُهُمْ دَعْوَةُ نُوحٍ

؛ کسی که سوره نوح را بخواند از مؤمنانی خواهد بود که شعاع دعوت نوح پیامبر او را فرامی گیرد» (۱).

و در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيَقْرَأُ كِتَابَهُ فَلَا يَدْعُ قِرَاءَةَ سُورَةِ «إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ» فَأَيُّ عَبْدٍ قَرَأَهَا مُحْتَسِبًا صَابِرًا فِي فَرِيضَةٍ أَوْ نَافِلَةٍ أَسْكَنَهُ

اللَّهُ مَسَاكِينَ الْأَبْرَارِ وَأَعْطَاهُ ثَلَاثَ جَنَّاتٍ مَعَ جَنَّتِهِ كَرَامَةً مِنَ اللَّهِ

؛ کسی که ایمان به خدا و روز رستاخیز دارد و کتاب او را می‌خواند، تلاوت سوره نوح را رها نکند، هر که آن را برای خدا و توأم

با شکیبایی در نماز فریضه یا نافله بخواند، خداوند او را در منازل نیکان جای می‌دهد و سه باغ از باغ‌های بهشت همراه باغ خودش

برای احترام به او مرحمت می‌کند» (۲).

ناگفته پیداست هدف از تلاوت سوره این است که از راه و رسم این پیامبر بزرگ، استقامت و شکیبایی یاران او در راه دعوت به

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۵۹

۲- همان

ص: ۱۳۶

سوی حق، الهام گیرد و خود را در شعاع دعوت او قرار دهد، نه خواندن فاقد اندیشه و فکر و نه اندیشه‌ای خالی از عمل.

ص: ۱۳۷

سوره جن

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْجِنِّ اعْطِيَ بِعَدَدِ كُلِّ جِنِّيٍّ وَشَيْطَانٍ صَدَقَ بِمُحَمَّدٍ وَكَذَّبَ بِهِ عِتَقَ رَقَبَةً

؛ هر کس سوره جن را بخواند، به تعداد هر جن و شیطانی که تصدیق محمد یا تکذیب او کرده است، ثواب آزاد کردن برده‌ای داده می‌شود» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ أَكْثَرَ قِرَاءَتَهُ «قُلْ أُوْحَىٰ» لَمْ يُصَبِّ بِهِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا شَيْءٌ مِنْ أَعْيُنِ الْجِنِّ وَلَا نَفْثِهِمْ وَلَا سِحْرِهِمْ وَلَا كَيْدِهِمْ وَكَانَ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ لَا أَرِيدُ مِنْهُ بَدَلًا وَلَا أَبْغِي عَنْهُ حَوْلًا

؛ هر کس سوره جن را بسیار بخواند هرگز در زندگی دنیا چشم‌زخم جن، جادو، سحر و مکر آنها به او نمی‌رسد، او با محمد صلی الله علیه و آله همراه خواهد بود و می‌گوید: پروردگارا، من کسی را به جای او نمی‌خواهم و هرگز از او به دیگری متمایل نمی‌شوم» (۲).

البته این تلاوت مقدمه‌ای است بر آگاهی از محتوای سوره و سپس به کار بستن آن.

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۶۵

۲- تفسیر برهان، ج ۴، ص ۳۹۰

ص: ۱۳۸

سوره مزمل

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُزْمَلِ رُفِعَ عَنْهُ الْعُسْرُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

؛ هر کس سوره مزمل را بخواند، سختی‌ها در دنیا و آخرت از او برداشته می‌شود».^(۱)

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُزْمَلِ فِي الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ أَوْ فِي آخِرِ اللَّيْلِ كَانَ لَهُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ شَاهِدَيْنِ مَعَ السُّورَةِ وَأَحْيَاهُ اللَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَأَمَاتَهُ مِيتَةً طَيِّبَةً

؛ هر کس سوره مزمل را در نماز عشاء دوم (منظور همان نماز عشاء است، زیرا گاه به مغرب عشاء اول گفته می‌شود) یا در آخر شب بخواند، شب و روز و همچنین خود این سوره، روز قیامت گواه او خواهد بود و خداوند او را حیات پاکیزه و مرگ پاکیزه‌ای

خواهد داد».^(۲)

مسئلاً این فضایل بزرگ در صورتی است که محتوای سوره دایر به قیام شبانه، تلاوت قرآن، صبر، استقامت، ایثار و انفاق عملی شود، نه تلاوتی خالی از عمل.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۷۵

۲- همان

ص: ۱۳۹

سوره مدثر

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُدَّثِّرِ اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ صَدَّقَ بِمُحَمَّدٍ وَكَذَّبَ بِهِ بِمَكَّةَ

؛ هر کس سوره مدثر را بخواند به تعداد هریک از کسانی که پیامبر را در مکه تصدیق یا تکذیب کردند به او ده حسنه داده می‌شود» (۱).

و در حدیث دیگری از امام باقر علیه السلام آمده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ فِي الْفَرِيضَةِ سُورَةَ الْمُدَّثِّرِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَجْعَلَهُ مَعَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي دَرَجَتِهِ وَلَا يُدْرِكُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا شَقَاءٌ أَبَدًا

؛ کسی که سوره مدثر را در نماز فریضه بخواند، بر خداوند حق است که او را همراه پیامبر صلی الله علیه و آله و در جوار و درجه او قرار دهد و در زندگی دنیا هرگز بدبختی و رنج دامنش را نگیرد» (۲).

بدیهی است چنین نتایجی تنها بر خواندن الفاظ سوره مترتب نخواهد شد، بلکه باید محتوای سوره را نیز در نظر گرفت و موبه‌مو اجرا کرد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۸۳

۲- همان

ص: ۱۴۰

سوره قیامت

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْقِيَامَةِ شَهِدْتُ أَنَا وَجِبْرَائِيلُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ كَانَ مُؤْمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَجَاءَ وَوَجْهُهُ مُسْفِرٌ عَلَى وَجْهِهِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ كَسَى كَسِيَّةً قِيَامَتِهَا رَأَى بِخَوَانِدِ، رُؤْيُ قِيَامَتِ مَنْ وَجِبْرَائِيلُ بَرَأَى أَوْ كَوَاهِي مِي دَهِيْمِ كِه أَوْ اِيْمَانِ بِهْ اَنْ رُؤْيُ دَاشْتِهْ وَ دَرِ اَنْ رُؤْيُ صُورَتَشْ اَزْ صُورَتِ سَايِرِ مَرْدَمِ دَرِخَشْنَدِهْ تَرِ اسْتِ» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ أَدَمَّنَ قِرَاءَتَهُ «لَا أُقْسِمُ» وَكَانَ يَعْمَلُ بِهَا، بَعَثَهَا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَهُ فِي قَبْرِهِ فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ تُبَشِّرُهُ وَتَضْحَكُ فِي وَجْهِهِ حَتَّى يَجُوزَ الصُّرَاطَ وَالْمِيزَانَ»

؛ کسی که تداوم بر سوره «لا-اقسم» (سوره قیامت) کند و به آن عمل نماید، خداوند این سوره را در قیامت همراه او از قبرش با بهترین چهره برمی‌انگیزد و پیوسته به او بشارت می‌دهد و در صورتش می‌خندد تا از صراط و میزان بگذرد» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۳۹۳

۲- همان

ص: ۱۴۱

قابل توجه اینکه آنچه را از قرائن در فضیلت تلاوت سوره‌های قرآن در موارد دیگر استفاده می‌کردیم در اینجا صریحاً در متن روایت آمده است، زیرا می‌فرماید: هر کسی بر آن مداومت کند و به آن عمل نماید؛ بنابراین، همه اینها مقدمه عمل کردن و به کار بستن مضمون آن است.

ص: ۱۴۲

سوره انسان

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «هَلْ أَتَىٰ كَانَ جَزَاؤُهُ عَلَى اللَّهِ جَنَّةً وَحَرِيرًا»

؛ کسی که سوره هل اُتی را بخواند، پاداش او بر خداوند بهشت و لباس‌های بهشتی است»^(۱).

و در حدیثی از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «یکی از پاداش‌های کسی که سوره «هل اُتی را در هر صبح پنجشنبه

بخواند، این است که در قیامت با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خواهد بود»^(۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۰۲

۲- همان

ص: ۱۴۳

سوره مرسلات

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُرْسَلَاتِ كُتِبَ أَنَّهُ لَيْسَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

؛ کسی که سوره مرسلات را بخواند، نوشته می‌شود که او از مشرکان نیست». (۱)

و در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا عَرَفَ اللَّهَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

؛ هر که این سوره را بخواند، خداوند او را با پیامبر آشنا (و همجوار) می‌سازد». (۲)

بدون شک این ثواب و فضیلت از آن کسانی است که بخوانند، بیندیشند و عمل کنند. از این رو در حدیثی آمده است که برخی

یاران پیامبر صلی الله علیه و آله خدمتش عرض کردند: «أَسْرِعُ الشَّيْبَ الْيَكَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ چه زود آثار پیری در شما نمایان شده ای

رسول خدا؟»

فرمود:

«شَيَّبَتْنِي هُوْدُ وَالْوَأَقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ

؛ سوره‌های هود، واقعه، مرسلات، عمّ يتساءلون مرا پیر کرده». (۳)

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۴۱۴

۲- همان

۳- صدوق، خصال، ج ۱، ص ۱۹۹، ح ۱۰

ص: ۱۴۴

قابل توجه اینکه در تمام این سوره‌ها احوال قیامت و مسائل هول‌انگیز آن دادگاه بزرگ منعکس است و همین‌ها بوده که در روح مقدّس پیامبر صلی الله علیه و آله اثر گذارده.
بدیهی است تلاوت بدون فکر و تصمیم بر عمل نمی‌تواند چنین اثری بگذارد.

ص: ۱۴۵

سوره نبأ

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ عَمِّ يَتَسَاءَلُونَ سَقَاهُ اللَّهُ بَرْدَ الشَّرَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

؛ هر که سوره عمّ يتساءلون را بخواند، خداوند از نوشیدنی خنک و گوارای بهشتی در قیامت سیرابش می‌کند». (۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ لَمْ يَخْرُجْ سَنَّتُهُ إِذَا كَانَ يُدْمِنُهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ حَتَّى يَزُورَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ

؛ کسی که هر روز سوره عمّ يتساءلون را ادامه دهد، سال تمام نمی‌شود مگر اینکه خانه خدا را زیارت می‌کند». (۲)

و نیز در حدیث دیگری رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا وَحَفِظَهَا كَانَ حِسَابُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمِقْدَارِ صَلَاةٍ وَاحِدَةٍ

؛ کسی که آن را بخواند و حفظ کند حساب او روز قیامت (چنان سریع انجام می‌گیرد که) به مقدار خواندن یک نماز خواهد

بود». (۳)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۲۰

۲- همان

۳- تفسیر برهان، ج ۴، ص ۴۱۹

ص: ۱۴۶

سوره نازعات

در حدیثی از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ النَّازِعَاتِ لَمْ يَكُنْ حِسْبُهُ وَحِسَابُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا كَقَدْرِ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ

؛ کسی که سوره نازعات را بخواند، توقّف و حساب او در روز قیامت تنها به اندازه خواندن یک نماز روزانه است و بعد از آن وارد

بهشت می‌شود».(۱)

در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ النَّازِعَاتِ لَمْ يَمُتْ إِلَّا رَيَّانَ وَلَمْ يَبْعَثْهُ اللَّهُ إِلَّا رَيَّانَ وَلَمْ يَدْخُلْهُ الْجَنَّةَ إِلَّا رَيَّانَ

؛ کسی که این سوره را بخواند، سیراب از دنیا می‌رود و خداوند او را سیراب محشور می‌کند و سیراب وارد بهشت می‌سازد».

(سیراب از رحمت بی‌پایان حق).(۲)

مسلماً کسی که محتوای این سوره را که آیات تکان‌دهنده‌اش ارواح خفته را بیدار و متوجّه وظایف خود می‌سازد در جان خویش

جای دهد، از چنان پاداش‌هایی برخوردار خواهد شد، نه آنها که فقط به خواندن الفاظ قناعت می‌کنند.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۲۸

۲- همان

ص: ۱۴۷

سوره عبس

در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله آمده است:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ عَبَسَ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ ضَاحِكٌ مُسْتَبْشِرٌ»

؛ کسی که سوره عبس را بخواند، روز قیامت در حالی وارد محشر می‌شود که صورتش خندان است. (۱)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۳۵

ص: ۱۴۸

سوره تکویر

در اهمّیت این سوره و تلاوت آن در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ أَعَاذَهُ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يَفْضَحَهُ حِينَ تُنْشَرُ صَحِيفَتُهُ

؛ هر که سوره إذا الشمس کورت را بخواند، خداوند او را از رسوایی در آن هنگام که نامه‌های عمل گشوده می‌شود حفظ می‌کند» (۱).

و در حدیث دیگری فرمود:

«مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلْيَقْرَأْ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

؛ هر که دوست دارد روز قیامت به من نظر کند، سوره إذا الشمس کورت را بخواند» (۲).

حدیث مزبور با این عبارت نیز نقل شده است:

«مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ (كَأَنَّهُ رَأَى عَيْنٍ) فَلْيَقْرَأْ «إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ» وَ «إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ» وَ «إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ»

؛ هر که دوست دارد قیامت را بنگرد (گویی با چشم می‌بیند!) سوره إذا الشمس کورت و سوره إذا السماء انفطرت و سوره إذا السماء انشقت را بخواند» (زیرا در این سوره‌ها

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۴۴۱

۲- همان

ص: ۱۴۹

نشانه‌های قیامت آن‌چنان بیان شده که گویی تلاوت‌کننده را در مقابل صحنه قیامت قرار می‌دهد. (۱)

در حدیثی می‌خوانیم که از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسیدند چرا این قدر زود آثار پیری در شما نمایان شده؟ فرمود:

«شَيْبَتِي هُوْدُ وَالْوَأَقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

؛ سوره هود و واقعه و مرسلات و عمّ و إذا الشمس كورت (زیرا آن‌چنان حوادث هولناک قیامت در اینها ترسیم شده

است که هر انسان بیداری را گرفتار پیری زودرس می‌کند). (۲)

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود: «هر که سوره عَبَسَ وَتَوَلَّى وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ را بخواند، زیر بال و پر لطف پروردگار

در جنت جاودان و در سایه لطف و کرامت الهی در باغ‌های بهشت خواهد بود و این برای خداوند چیز مهمی نیست اگر اراده

کند». (۳)

تعبیراتی که در روایات بالا آمده، به خوبی نشان می‌دهد که منظور تلاوتی است که سرچشمه آگاهی و ایمان و عمل باشد.

فضیلت سوره ی قرآن برگرفته از تفسیر نمونه ؛ ص ۱۴۹

۱- بحارالانوار، ج ۸۹، ص ۳۲۰ و تفسیر قرطبی، ج ۱۰، ص ۷۰۱۷

۲- تفسیر نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۱۳

۳- ثواب الاعمال به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۱۲

ص: ۱۵۰

سوره انفطار

در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ هَاتَيْنِ السُّورَتَيْنِ «إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ» وَ «إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ» وَ جَعَلَهُمَا نُصَبَ عَيْنِهِ فِي صِيْلَةِ الْفَرِيضَةِ وَ النَّافِلَةِ لَمْ يَحْجِبْهُ مِنَ اللَّهِ حِجَابٌ وَ لَمْ يَحْجُرْهُ مِنَ اللَّهِ حَاجِرٌ وَ لَمْ يَزَلْ يَنْظُرُ إِلَى اللَّهِ وَ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ حِسَابِ النَّاسِ

؛ هر که این دو سوره: سوره انفطار و انشقاق را بخواند و آن دو را در نماز فریضه و نافله برابر چشم خود قرار دهد، هیچ حجابی او را از خدا محجوب نمی‌دارد و چیزی میان او و خداوند حایل نمی‌شود، پیوسته (با چشم دل) به خدا می‌نگرد و خدا (با لطفش) به او نگاه می‌کند، تا از حساب مردم فارغ شود». (۱)

مسئلاً نعمت بزرگ حضور در پیشگاه خدا و از میان رفتن حجاب‌ها میان او و پروردگار، برای کسی است که این دو سوره را در عمق جانش جای دهد و خود را بر اساس آن بسازد.

ص: ۱۵۱

سوره مطففین

در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُطَفِّفِينَ سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

؛ هر که سوره مطففین را بخواند، روز قیامت خداوند او را از شراب طهور زلال و خالص که دست احدی به آن نرسیده سیراب می‌کند».(۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

«مَنْ قَرَأَ فِي فَرَائِضِهِ «وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ» أَعْطَاهُ الْأَمْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ النَّارِ وَلَمْ تَرَهُ وَلَمْ يَرَهَا

؛ هر که در نمازهای فریضه خود سوره مطففین را بخواند، روز قیامت خداوند امتیاز از عذاب دوزخ را به او عطا می‌کند، نه آتش دوزخ او را می‌بیند و نه او آتش دوزخ را».(۲)

پیداست این همه ثواب و فضیلت و برکت برای کسی است که خواندن آن را مقدمه‌ای برای عمل قرار دهد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۵۱

۲- ثواب الاعمال، به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۲۷

ص: ۱۵۲

سوره انشاق

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ «إِنْشَقَّتْ» أَعَادَهُ اللَّهُ أَنْ يُؤْتِيَهُ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ

؛ هر که سوره انشاق را بخواند، خداوند او را از اینکه روز قیامت نامه اعمالش به پشت سرش داده شود در امان می‌دارد» (۱).
و در کتاب ثواب الاعمال از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمود: «هر کس این دو سوره (سوره انفطار و انشاق) را بخواند و در نماز فریضه و نافله برابر چشمانش قرار دهد، خداوند او را به خواسته‌هایش می‌رساند، چیزی میان او و خدا حایل نمی‌شود و پیوسته او به (لطف) خداوند نظر می‌کند و خداوند به او، تا از حساب مردم فارغ شود» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۵۸

۲- نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۳۶

ص: ۱۵۳

سوره بروج

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ هَذِهِ السُّورَةَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنْ الْأَجْرِ بِعِدِّ كُلِّ مَنْ اجْتَمَعَ فِي جُمُعَةٍ وَكُلِّ مَنْ اجْتَمَعَ يَوْمَ عَرَفَةَ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَقَرَأَتْهَا تَنْجِي مِنَ الْمَخَافِ وَالشَّدَائِدِ

؛ هر که این سوره را بخواند، خداوند به تعداد کسانی که در نماز جمعه اجتماع می‌کنند و کسانی که روز عرفه (در عرفات) گرد می‌آیند، ده حسنه به او می‌دهد و تلاوت آن انسان را از ترس و شداید می‌رهاند» (۱).

با توجه به اینکه یکی از تفسیرهای آیه «وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ» روز جمعه و روز عرفه است و نیز سوره حکایت از مقاومت شدید مؤمنان پیشین در برابر شداید و فشارها می‌کند، تناسب این پاداش‌ها با محتوای سوره روشن می‌شود. در ضمن نشان می‌دهد که این پاداش‌ها از آن کسانی است که آن را بخوانند، در آن بیندیشند و سپس عمل کنند.

ص: ۱۵۴

سوره طارق

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِعَدَدِ كُلِّ نَجْمٍ فِي السَّمَاءِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ

؛ هر که آن را تلاوت کند، خداوند به تعداد هر ستاره‌ای که در آسمان وجود دارد ده حسنه به او می‌بخشد» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ كَانَ قَرَأْتُهُ فِي الْفَرِيضَةِ بِوَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَاهٌ وَمَنْزِلَةٌ، وَكَانَ مِنْ رُفَقَاءِ النَّبِيِّينَ وَأَصْحَابِهِمْ فِي الْجَنَّةِ

؛ هر که در نماز فریضه سوره وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ را تلاوت کند، روز قیامت نزد خداوند مقام و منزلت عظیمی خواهد داشت و از

دوستان پیامبران و یاران آنها در بهشت خواهد بود» (۲).

بدیهی است محتوای سوره و عمل به آن است که این همه پاداش عظیم را به بار می‌آورد، نه تلاوت خالی از عمل.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۶۹

۲- ثواب الاعمال، به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۴۹

ص: ۱۵۵

سوره اعلی

در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَمُحَمَّدٍ (صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ)

؛ هر که سوره اعلی را بخواند، خداوند به عدد هر حرفی که بر ابراهیم و موسی و محمد نازل کرده، ده حسنه به او عطا می‌فرماید.» (۱)

و در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَىٰ فِي فَرَائِضِهِ أَوْ نَوَافِلِهِ قِيلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ادْخُلِ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

؛ هر که سوره اعلی را در فرائض یا نوافل خود بخواند، روز قیامت به او گفته می‌شود: از هر یک از درهای بهشت می‌خواهی وارد شو، إِنْ شَاءَ اللَّهُ» (۲)

در روایات متعددی می‌خوانیم هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله یا ائمه علیهم السلام آیه سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى را می‌خواندند، پس از آن به این دستور عمل کرده می‌فرمودند:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» (۳)

۱- نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۳۳

۲- همان

۳- همان

ص: ۱۵۶

و در روایت دیگری آمده است که یکی از یاران علی علیه السلام می‌گوید: بیست شب پشت سر آن حضرت نماز خواندم، جز سوره «سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى» را در نماز نمی‌خواند و می‌فرمود: اگر می‌دانستید چه برکاتی در آن است، هر یک از شما در هر روز ده بار آن را تلاوت می‌کردید و هر که آن را بخواند گویی کتب و صحف موسی و ابراهیم را تلاوت کرده است» (۱).

از مجموعه روایاتی که در این زمینه رسیده استفاده می‌شود که این سوره از اهمیت خاصی برخوردار است تا آنجا که در حدیثی از علی علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: این سوره محبوب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بود:

(كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُحِبُّ هَذِهِ السُّورَةَ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى)

(۲).

۱- نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۴۴

۲- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۷۲

ص: ۱۵۷

سوره غاشیه

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:
 «مَنْ قَرَأَهَا حَسَبَهُ اللَّهُ حِسَاباً يَسِيراً»

؛ هر کس آن را تلاوت کند، خداوند حساب او را در قیامت آسان می‌کند» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «کسی که مداومت بر قرائت این سوره در نمازهای فریضه یا نافله کند، خداوند او را تحت پوشش رحمت خود در دنیا و آخرت قرار می‌دهد و در روز قیامت او را از عذاب آتش امان می‌بخشد» (۲).
 مسلماً این همه ثواب و فضیلت در صورتی عاید می‌شود که تلاوت انگیزه اندیشه و عمل گردد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۷۷

۲- همان

ص: ۱۵۸

سوره فجر

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا فِي لَيْلٍ عَشْرِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَمَنْ قَرَأَهَا سَائِرَ الْأَيَّامِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

؛ کسی که آن را در شب‌های دهگانه (ده شب اول ذوالحجّه) بخواند، خداوند گناهان او را می‌بخشد و کسی که در سایر ایام

بخواند، برای قیامتش نور و روشنایی خواهد بود» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «سوره فجر را در هر نماز واجب و مستحب بخوانید که سوره حسین بن

علی علیهما السلام است، هر کس آن را بخواند با حسین بن علی علیهما السلام در قیامت در درجه او از بهشت خواهد بود» (۲).

معرفی این سوره به‌عنوان سوره حسین بن علی علیهما السلام ممکن است برای این باشد که مصداق روشن «نفس مطمئنه» که در

آخرین آیات این سوره مخاطب واقع شده، حسین بن علی علیهما السلام

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۸۱

۲- همان

ص: ۱۵۹

است، همان گونه که در حدیثی از امام صادق علیه السلام ذیل همین آیات آمده است. و یا برای اینکه لیالی عشر (شب‌های دهگانه) یکی از تفسیرهایش شب‌های دهگانه آغاز محرم است که رابطه خاصی با حسین بن علی علیهما السلام دارد. و به هر حال این همه پاداش و فضیلت از آن کسانی است که تلاوت آن را مقدمه‌ای برای اصلاح خویش و خودسازی قرار دهند.

ص: ۱۶۰

سوره بلد

در فضیلت تلاوت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ الْأَمْنَ مِنْ غَضَبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

؛ کسی که سوره بلد را بخواند، خداوند در روز قیامت او را از خشم خود در امان می‌دارد» (۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم: «کسی که در نماز واجب سوره

«لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ»

را بخواند، در دنیا از صالحان شناخته خواهد شد و در آخرت از کسانی شناخته می‌شود که در درگاه خداوند مقام و منزلتی دارد

و از دوستان پیامبران، شهدا و صالحان خواهد بود» (۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۹۰

۲- ثواب الاعمال به نقل نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۷۸

ص: ۱۶۱

سوره شمس

در فضیلت تلاوت این سوره همین بس که در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است:

«مَنْ قَرَأَهَا فَكَأَنَّمَا تَصَدَّقَ بِكُلِّ شَيْءٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ»

؛ هر کس آن را بخواند، گویی به تعداد تمام اشیا که خورشید و ماه بر آنها می‌تابد در راه خدا صدقه داده است» (۱).

و مسلماً این فضیلت بزرگ از آن کسی است که محتوای بزرگ این سوره کوچک را در جان خود جای دهد و تهذیب نفس را وظیفه قطعی خود بداند.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۹۶

ص: ۱۶۲

سوره لیل

در فضیلت تلاوت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ حَتَّى يَرْضَى وَعَافَاهُ مِنَ الْعُسْرِ وَيَسِّرَ لَهُ الْيُسْرَ»

؛ هر کس این سوره را تلاوت کند، خداوند آنقدر به او می‌بخشد که راضی شود و او را از سختی‌ها نجات می‌دهد و مسیر زندگی را برایش آسان می‌سازد» (۱).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۴۹۹

ص: ۱۶۳

سوره ضحی

در فضیلت این سوره همین بس که در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است:

«مَنْ قَرَأَهَا كَانَ مِمَّنْ يَرْضَاهُ اللَّهُ وَلِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ يَشْفَعَ لَهُ وَلَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ بَعْدَ كُلِّ يَتِيمٍ وَسَائِلٍ

؛ هر کس آن را تلاوت کند، از کسانی خواهد بود که خدا از آنها راضی می‌شود و شایسته است محمد صلی الله علیه و آله از او

شفاعت کند و به عدد هر یتیم و مسکین سؤال کننده ده حسنه برای او خواهد بود» (۱).

و این همه فضیلت از آن کسی است که آن را بخواند و در عمل به کار بندد.

قابل توجه اینکه مطابق روایات متعددی این سوره و سوره آینده (سوره ألم نشرح) یک سوره است، و چون در نماز بعد از حمد

باید یک سوره کامل خوانده شود، این دو سوره را باید با هم خواند (نظیر این معنی درباره سوره‌های فیل و لایلاف نیز گفته شده

است).

و اگر درست در محتوای این دو سوره دقت کنیم درمی‌یابیم که

ص: ۱۶۴

مطالب آنها چندان با هم پیوند دارد که حتماً یکی ادامه دیگری است، هرچند میان آن دو «بسم الله الرحمن الرحيم» فاصله شده است.

در اینکه آیا این دو سوره از هر نظر یکی است یا در خصوص نماز باید در حکم یک سوره محسوب شود، گفت و گویی است که باید شرح آن را در کتاب‌های فقهی (بحث قرائت نماز) مطالعه کرد.

ص: ۱۶۵

سوره شرح

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:
«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَمَنْ لَقِيَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مُغْتَمًا فَفَرَّجَ عَنْهُ»
؛ هر کس این سوره را بخواند، پاداش کسی را دارد که محمد صلی الله علیه و آله را غمگین دیده و اندوه را از قلب او زدوده است»^(۱).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۰۷

ص: ۱۶۶

سوره تین

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ خَصْلَتَيْنِ: الْعَافِيَةَ وَالْيَقِينَ مَادَامَ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَإِذَا مَاتَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ بَعْدَ مَنْ قَرَأَ هَذِهِ السُّورَةَ صِيَامَ يَوْمٍ؛ هَر كَسِ اِيْن سُوْرَه رَا بَخْوَانْد، خِداوْنْد دُو نَعْمَت رَا مَادَام كِه دَر دُنْيَا سِت بَه او مِي بَخْشِد: سَلَامَت و يَقِيْن و هَنْگَامِي كِه اَز دُنْيَا بَرُوْد، بَه تَعْدَاد تَمَام كَسَانِي كِه اِيْن سُوْرَه رَا خِوَانْدِهَانْد، ثِوَاب يَك رُوْز رُوْزَه بَه عِنْوَان پاداَش بَه او مِي بَخْشِد». (۱)

اِيْن سُوْرَه دَر مَكَّه نَاْزِل و آيَه وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ كِه دَر اَن سِوْگَنْد بَه شَهْر «مَكَّه» بَا اسْم اِشاْرَه نَزْدِيَك ياد شِده، دَلِيْل بَر اَن اسْت.

۱- مجمع البيان، ج ۱۰، ص ۵۱۰

ص: ۱۶۷

سوره علق

در فضیلت قرائت این سوره از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ فِي يَوْمِهِ أَوْ فِي لَيْلَتِهِ اقْرَأَ بِاسْمِ رَبِّكَ ثُمَّ مَاتَ فِي يَوْمِهِ أَوْ فِي لَيْلَتِهِ مَاتَ شَهِيداً وَبَعَثَهُ اللَّهُ شَهِيداً وَأَحْيَاهُ كَمَنْ ضَرَبَ بِسَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ

؛ هر کس در روز یا شب، سوره «اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ» را بخواند و در همان شب یا روز بمیرد، شهید از دنیا رفته است و خداوند او را شهید مبعوث می‌کند و در صف شهیدان جای می‌دهد و در روز قیامت همچون کسی است که با شمشیر در راه خدا همراه پیامبر خدا جهاد کرده است»^(۱).

این سوره به مناسبت تعبیرات مختلفی که در آغاز آن است، به نام سوره «علق» یا سوره «اقْرَأْ» یا سوره «قلم» نامیده شده^(۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۱۲

۲- تفسیر برهان، ج ۴، ص ۴۷۸

ص: ۱۶۸

سوره قدر

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَمَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَأَحْيَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ

؛ هر کس آن را تلاوت کند، مانند کسی است که ماه رمضان را روزه گرفته و شب قدر را احیا داشته است»^(۱).

در حدیثی امام باقر علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ أَنَا أَنْزَلْنَاهُ بِجَهْرٍ كَانَ كَشَاهِرٍ سَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَنْ قَرَأَهَا سِرًّا كَانَ كَالْمُتَشَحِّطِ بِدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

؛ کسی که سوره انا انزلناه را بلند و آشکار بخواند، چونان است که در راه خدا شمشیر کشیده و جهاد می کند و کسی که به طور

پنهان بخواند، چونان است که در راه خدا به خون آغشته شده است»^(۲).

واضح است این همه فضیلت از آن کسی است که می خواند، می فهمد و به محتوایش جامه عمل می پوشاند.

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۵۱۶

۲- همان

ص: ۱۶۹

سوره بینه

در فضیلت تلاوت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود: «اگر مردم می‌دانستند این سوره چه برکاتی دارد، خانواده و اموال را رها کرده، به فرا گرفتن آن می‌پرداختند».

مردی از قبیله خزاعه عرض کرد: ای رسول خدا، تلاوت آن چه پاداشی دارد؟ فرمود: «نه هیچ منافقی آن را قرائت می‌کند و نه کسانی که شک و تردید در دلشان است. به خدا سوگند، فرشتگان مقرب از آن روز که آسمان‌ها و زمین آفریده شده است آن را می‌خوانند و لحظه‌ای در تلاوت آن سستی نمی‌کنند، هر کس آن را در شب بخواند، خداوند فرشتگانی را مأمور می‌کند که دین و دنیای او را حفظ کنند و آمرزش و رحمت برای او بطلبند و اگر در روز بخواند، به اندازه آنچه روز آن را روشن می‌کند و شب آن را تاریک می‌سازد به او ثواب می‌دهند».^(۱)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۲۱

ص: ۱۷۰

سوره زلزله

در فضیلت تلاوت این سوره تعبیرات مهمی در روایات اسلامی آمده، از جمله در حدیثی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا فَكَأَنَّمَا قَرَأَ الْبَقْرَةَ وَاعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَمَنْ قَرَأَ رُبْعَ الْقُرْآنِ

؛ هر کس آن را تلاوت کند، گویی سوره بقره را قرائت کرده و پاداش او به اندازه کسی است که یک چهارم قرآن را تلاوت کرده باشد.» (۱)

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «هرگز از تلاوت سوره «اِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ» خسته نشوید، چرا که هر کس آن را در نمازهای نافله بخواند، هرگز به زلزله گرفتار نمی‌شود و با آن نمی‌میرد و به صاعقه و آفتی از آفات دنیا تا هنگام مرگ گرفتار نخواهد شد.» (۲)

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۲۴

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۲۶، ح ۲۴، باب فضل القرآن

ص: ۱۷۱

سوره عادیات

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ بَاتَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَشَهِدَ جَمْعاً

؛ هر که آن را تلاوت کند، به عدد هر یک از حاجیانی که (شب عید قربان) در مزدلفه توقف می کنند و در آنجا حضور دارند، ده حسنه به او داده می شود» (۱).

در حدیث دیگری امام صادق علیه السلام فرمود:

«مَنْ قَرَأَ وَالْعَادِيَاتِ وَأَدَمَّنَ قِرَائَتَهَا بَعَثَهُ اللَّهُ مَعَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خَاصَّةً وَكَانَ فِي حُجْرِهِ وَرُقُقَاتِهِ

؛ هر که سوره والعدایات را بخواند و بر آن مداومت کند، روز قیامت خداوند او را با امیرمؤمنان علیه السلام مبعوث می کند و در جمع او و میان دوستان او خواهد بود» (۲).

از برخی روایات نیز استفاده می شود که سوره عادیات معادل نصف قرآن است (۳).

البته این همه فضیلت برای آنهاست که آن را برنامه زندگی خویش قرار می دهند و به تمام محتوای آن ایمان دارند و عمل می کنند.

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۵۲۷

۲- همان

۳- درالمنثور، ج ۶، ص ۳۸۳

ص: ۱۷۲

سوره قارعه

در حدیثی از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ الْقَارِعَةَ آمَنَهُ اللَّهُ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ أَنْ يُؤْمِنَ بِهِ وَمِنْ قَيْحِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

؛ هر که سوره قارعه را بخواند، خداوند متعال او را از فتنه «دجال» و ایمان آوردن به او حفظ می‌کند و روز قیامت وی را از چرک جهنم دور می‌دارد [\(۱\)](#).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۳۰

ص: ۱۷۳

سوره تکوین

در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا لَمْ يُحَاسِبْهُ اللَّهُ بِالتَّعْيِيمِ الَّذِي أَنْعَمَ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا وَاعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ كَأَنَّما قَرَأَ أَلْفَ آيَةٍ»

؛ کسی که آن را بخواند، خداوند در برابر نعمت‌هایی که در دنیا به او داده، وی را مورد حساب قرار نمی‌دهد و پاداشی به او داده می‌شود که گویی هزار آیه قرآن را تلاوت کرده است» (۱).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود: «خواندن این سوره در نمازهای فریضه و نافله، ثواب شهادت شهیدان دارد» (۲).
بدیهی است این همه ثواب از آن کسی است که آن را بخواند و در برنامه زندگی به کار گیرد و روح و جان خود را با آن هماهنگ سازد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۳۲

۲- همان (با تلخیص)

ص: ۱۷۴

سوره عصر

در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ «وَالْعَصْرِ» فِي نَوَافِلِهِ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُشْرِقًا وَجْهُهُ ضَاحِكًا سُنَّةً قَرِيرَةً عَيْنُهُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ

؛ هر کس سوره والعصر را در نمازهای نافله بخواند، روز قیامت خداوند او را برمی‌انگیزد در حالی که صورتش نورانی، چهره‌اش

خندان و چشمش (به نعمت‌های الهی) روشن است، تا به بهشت درآید» (۱).

معلوم است این همه افتخار، سرور و شادمانی از آن کسی است که این اصول چهارگانه را در زندگی خود به کار بندد، نه اینکه فقط به خواندن قناعت کند.

ص: ۱۷۵

سوره همزه

در فضیلت تلاوت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ اسْتَهْرَأَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ

؛ هر کس این سوره را تلاوت کند، به عدد هر یک از کسانی که محمد و یارانش را ریشخند کرده، ده حسنه به او داده می‌شود»^(۱).

و در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «هر کس آن را در نماز فریضه بخواند، فقر از او دور می‌شود، روزی به او روی می‌آورد و مرگ‌های زشت و بد از او دفع می‌گردد»^(۲).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۳۶

۲- همان

ص: ۱۷۶

سوره فیل

در فضیلت تلاوت این سوره از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمود: «هر کس سوره فیل را در نماز واجب بخواند، در قیامت هر کوه و زمین هموار و کلوخی برای او شهادت می‌دهد که او از نماز گزاران است و منادی صدا می‌زند درباره بنده من راست گفتید، شهادت شما را به سود یا زیان او می‌پذیرم، بنده‌ام را بدون حساب داخل بهشت کنید، او کسی است که من وی را دوست دارم و عملش را نیز دوست دارم» (۱).

بدیهی است این همه فضیلت و ثواب و پاداش عظیم از آن کسی است که با خواندن این آیات از مرکب غرور پیاده شود و در طریق رضای حق گام بردارد.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۳۹

ص: ۱۷۷

سوره قريش

در فضیلت تلاوت این سوره در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا اعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ بَعْدَ مَنْ طَافَ بِالْكَعْبَةِ وَاعْتَكَفَ بِهَا

؛ کسی که آن را بخواند، به تعداد هر یک از کسانی که گرد خانه کعبه طواف کرده، یا در آنجا معتکف شده‌اند، ده حسنه به او

می‌دهد» (۱).

مسئلاً چنین فضیلتی از آن کسانی است که در پیشگاه خداوند، پروردگار کعبه، سر تعظیم فرود آورده، او را عبادت کنند، احترام

این خانه را پاسداری کرده و پیامش را با گوش جان بشنوند و به کار بندند.

ص: ۱۷۸

سوره ماعون

در فضیلت تلاوت این سوره از امام باقر علیه السلام روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَ أَرْعَيْتَ الَّذِي يُكْذِبُ بِالَّذِينَ فِي فَرَائِضِهِ وَتَوَافِلِهِ قَبْلَ اللَّهِ صَلَاتَهُ وَصِيَامَهُ وَلَمْ يُحَاسِبْهُ بِمَا كَانَ مِنْهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

؛ هر کس این سوره را در نمازهای فریضه و نافله اش بخواند، خداوند نماز و روزه او را قبول می کند و او را در برابر کارهایی که در

زندگی دنیا از او سرزده است مورد محاسبه قرار نمی دهد» (۱).

ص: ۱۷۹

سوره کوثر

در فضیلت تلاوت این سوره از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده است که فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ وَأَعْطَى مِنْ الْأَجْرِ بِعَدَدِ كُلِّ قُرْبَانٍ قَرَّبَهُ الْعِبَادُ فِي يَوْمِ عِيدٍ وَيُقْرَبُونَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ»
 ؛ هر کس آن را تلاوت کند، خداوند او را از نه‌های بهشتی سیراب خواهد کرد و به تعداد هر قربانی که بندگان خدا در روز عید (قربان) قربانی می‌کنند و همچنین قربانی‌هایی که اهل کتاب و مشرکان دارند، به تعداد هر یک از آنان به او پاداش می‌دهد. (۱)

ص: ۱۸۰

سوره کافرون

روایات فراوانی که درباره فضیلت این سوره وارد شده حاکی از اهمّیت فوق‌العاده محتوای آن است، از جمله در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَ قُلَّ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ فَكَأَنَّمَا قَرَأَ رُبْعَ الْقُرْآنِ وَتَبَاعَدَتْ عَنْهُ مَرَدَّةُ الشَّيَاطِينِ وَبَرَأَ مِنَ الشَّرِكِ وَيُعَافَى مِنَ الْفَرْعِ الْأَكْبَرِ»
؛ هر که سوره «قل یا ایها الکافرون» را بخواند، گویی ربع قرآن را خوانده، شیاطین طغیانگر از او دور می‌شوند، از شرک پاک می‌گردد و از فرع (روز قیامت) در امان خواهد بود» (۱).

تعبیر «ربع القرآن» شاید بدان است که حدود یک چهارم قرآن مبارزه با شرک و بت‌پرستی است و عصاره آن در این سوره آمده، و دور شدن شیاطین سرکش بدان است که در این سوره دست رد بر سینه مشرکان زده شده و می‌دانیم که شرک مهم‌ترین ابزار شیطان است.

نجات در قیامت نیز در درجه اول در گرو توحید و نفی شرک است، همان مطلبی که این سوره بر محور آن دور می‌زند.

ص: ۱۸۱

در حدیث دیگری می‌خوانیم که مردی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: ای رسول خدا، آمده‌ام چیزی به من بیاموزی که هنگام خواب بخوانم، فرمود:

«إِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ فَأَقْرَأْ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ثُمَّ نَمْ عَلَى خَاتَمَتِهَا فَإِنَّهَا بَرَاءَةٌ مِنَ الشَّرِكِ

؛ هنگامی که به بستر رفتی سوره قل یا ایها الکافرون بخوان، سپس بخواب که این بیزاری از شرک است» (۱).

و در روایتی آمده که پیامبر به جبیر بن مطعم فرمود: «آیا دوست داری هنگامی که به سفر می‌روی از نظر زاد و توشه از بهترین یارانت باشی؟»

گفت: آری، پدرم و مادرم فدایت ای رسول خدا!

فرمود: این پنج سوره را بخوان: «قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ»، «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ»، «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»، «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ»، «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ» و قرائت خود را با «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» آغاز کن» (۲).

و در حدیثی امام صادق علیه السلام فرمود: «پدرم می‌گفت «قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ» ربع قرآن است و چون از تلاوت آن فارغ می‌شد می‌فرمود:

«أَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ أَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ»

؛ من تنها خدا را عبادت می‌کنم، من تنها خدا را عبادت می‌کنم» (۳).

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۵۱

۲- همان

۳- همان

ص: ۱۸۲

سوره نصر

در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا فَكَأَنَّمَا شَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ فَتَحَ مَكَّةَ»

؛ هر که آن را تلاوت کند، مانند این است که همراه پیامبر در فتح مکه بوده است» (۱).

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود: «هر که سوره «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ» را در نماز نافله یا فریضه بخواند، خداوند او را بر تمام دشمنانش پیروز می‌کند و روز قیامت در حالی وارد محشر می‌شود که نامه‌ای با اوست که سخن

می‌گوید، خداوند آن را از درون قبرش همراه او بیرون فرستاده و آن امان نامه‌ای است از آتش جهنم» (۲).

البته این همه افتخار و فضیلت از آن کسی است که با خواندن این سوره در خطِّ رسول خدا قرار گیرد و به آیین و سنتش عمل کند، نه اینکه تنها به لقلقه زبان قناعت نماید.

۱- مجمع‌البیان، ج ۱۰، ص ۵۵۳

۲- همان

ص: ۱۸۳

سوره تبت

در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ قَرَأَهَا رَجَوْتُ أَنْ لَا يَجْمَعَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَبِي لَهَبٍ فِي دَارٍ وَاحِدَةٍ»

؛ هر که آن را تلاوت کند، من امیدوارم خداوند او و ابولهب را در یک خانه جمع نکند» (یعنی او اهل بهشت خواهد بود، در حالی

که ابولهب اهل دوزخ است). (۱)

ناگفته پیداست این فضیلت از آن کسی است که با خواندن این سوره خطّ خود را از خطّ ابولهب جدا کند، نه کسانی که با زبان می خوانند، ولی «ابولهب» وار عمل می کنند.

ص: ۱۸۴

سوره اخلاص

روایات بسیاری در فضیلت تلاوت این سوره آمده که حاکی از عظمت فوق‌العاده آن است، از جمله در حدیثی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«أَيُّكُمْ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ؟»

؛ آیا کسی از شما عاجز است از اینکه یک سوم قرآن را در یک شب بخواند؟»

یکی از حاضران عرض کرد: ای رسول خدا، چه کسی توانایی بر این کار دارد؟

پیامبر فرمود:

«اقْرَأُوا قُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

؛ سوره قل هو الله را بخوانید.»

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله بر جنازه سعد بن معاذ نماز گزارد فرمود: هفتاد هزار ملک که در میان آنها جبرئیل نیز

بود بر جنازه سعد نماز گزارند، من از جبرئیل پرسیدم که او به کدام عمل مستحق نماز گزاردن شما شد؟

گفت: به خاطر تلاوت «قل هو الله احد» در حال نشستن و ایستادن و سوار شدن و پیاده‌روی و رفت و آمد» (۱).

ص: ۱۸۵

و در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم که فرمود:

«کسی که یک روز و شب بر او بگذرد و نمازهای پنجگانه را بخواند و در آن «قل هو الله احد» را نخواند، به او گفته می‌شود: «يا عَبْدَ اللَّهِ، لَسْتُ مِنَ الْمُصَلِّينَ!»

؛ ای بنده خدا، تو از نمازگزاران نیستی!» (۱)

و در حدیث دیگری از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم که فرمود:

«کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، خواندن سوره «قل هو الله احد» را بعد از هر نماز ترک نکند، چرا که هر کس آن را بخواند، خداوند خیر دنیا و آخرت را برایش جمع می‌کند و خودش و پدر و مادر و فرزندان را می‌آمزد» (۲)

از روایت دیگری استفاده می‌شود: «خواندن این سوره هنگام ورود به خانه، روزی را فراوان می‌کند و فقر را دور می‌سازد» (۳)

روایات در فضیلت این سوره بیش از آن است که در این مختصر بگنجد و آنچه نقل کردیم تنها بخشی از آن است.

در اینکه چگونه سوره «قل هو الله» معادل یک سوم قرآن است، برخی گفته‌اند: برای اینکه قرآن مشتمل بر احکام و عقاید و تاریخ است و این سوره بخش «عقاید» را به طور فشرده بیان می‌کند.

برخی دیگر گفته‌اند: قرآن سه بخش است: «مبدأ»، «معاد» و «آنچه در میان این دو» قرار دارد و این سوره بخش اول را شرح می‌دهد.

۱- همان

۲- همان

۳- همان

ص: ۱۸۶

این سخن قابل قبول است که تقریباً یک سوم قرآن در مورد توحید بحث می‌کند و عصاره آن در سوره «توحید» آمده. این سخن را با حدیث دیگری درباره عظمت این سوره پایان می‌دهیم.

از امام علی بن الحسین علیه السلام درباره سوره توحید پرسیدند، فرمود:

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَلِمَ أَنَّهُ يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَقْوَامٌ مُتَعَمِّقُونَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْآيَاتِ مِنْ سُورَةِ الْحَدِيدِ إِلَى قَوْلِهِ: «وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ» فَمَنْ رَامَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَقَدْ هَلَكَ

؛ خداوند متعال می‌دانست در آخر الزمان اقوامی می‌آیند که در مسائل تعمق و دقت می‌کنند، لذا سوره «قل هو الله احد» و آیات آغاز سوره «حدید»، تا «عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ» را (پیرامون مباحث توحید و خداشناسی) نازل فرمود، هر کس بیش از آن را طلب کند هلاک می‌شود». (۱)

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۹۱، ح ۳

ص: ۱۸۷

سوره فلق

درباره فضیلت این سوره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«انزَلَتْ عَلَيَّ آيَاتٌ لَمْ يُنَزَّلْ مِثْلَهُنَّ: الْمُعَوِّذَاتَانِ

؛ آیاتی بر من نازل شده که مانند آنها نازل نشده و آن دو سوره فلق و ناس است»^(۱).

و در حدیث دیگری امام باقر علیه السلام فرمود: «کسی که در نماز وتر سوره فلق، ناس و «قل هو الله احد» را بخواند به او گفته می‌شود:

ای بنده خدا، بشارت باد بر تو! خدا نماز وتر تو را قبول کرد»^(۲).

و در روایتی می‌خوانیم که پیامبر صلی الله علیه و آله به یکی از یارانش فرمود:

می‌خواهی دو سوره به تو بیاموزم که برترین سوره‌های قرآن است؟ عرض کرد: آری ای رسول خدا! حضرت «معوذتان» (سوره‌های فلق و ناس) را به او آموخت، سپس آن دو را در نماز صبح قرائت کرد و به او فرمود: هرگاه برمی‌خیزی و می‌خواهی آنها را بخوان»^(۳).

روشن است اینها برای کسانی است که روح و جان و عقیده و عمل خود را با محتوای آن هماهنگ سازند.

۱- مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۵۶۷

۲- همان

۳- همان

ص: ۱۸۸

سوره ناس

در فضیلت تلاوت این سوره روایات متعددی وارد شده، از جمله در حدیثی می‌خوانیم که: «پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شدیداً بیمار شد، جبرئیل و میکائیل (دو فرشته بزرگ خدا) نزد او آمدند، جبرئیل نزد سر پیامبر نشست و میکائیل نزد پای او، جبرئیل سوره «فلق» را تلاوت کرد و پیامبر را با آن در پناه خدا قرار داد و میکائیل سوره «قل اعوذ برب الناس» را [\(۱\)](#). در روایتی که از امام باقر علیه السلام نقل شده و قبلاً به آن اشاره کردیم، می‌خوانیم: «هر که در نماز وتر «معوذتین» (سوره‌های فلک و ناس) و «قل هو الله احد» را بخواند، به او گفته می‌شود: ای بنده خدا، بشارت باد بر تو که خداوند نماز وتر تو را قبول کرد!» [\(۲\)](#).

۱- مجمع‌البیان، آغاز سوره ناس

۲- همان

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۴۵۲۳۵)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲-۲۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۲۳۳۳۰۴۵) (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۶۲۳۱-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

